

Analyse FvT4 - Machinebouw en Mechatronica

December 2018

Inhoudstafel

1. Inleiding
2. Afbakening van de sector
3. Loontrekkende tewerkstelling
 - 3.1 Evolutie loontrekkende tewerkstelling
 - 3.2 Loontrekkende tewerkstelling naar subsectoren
 - 3.3 Loontrekkende tewerkstelling naar grootteklasse
 - 3.4 Geografische spreiding van vestigingen
4. Zelfstandigen
5. Bedrijven
 - 5.1 Actieve ondernemingen
 - 5.2 Starters en uittredingen
 - 5.3 Overlevingspercentage van starters
6. Toegevoegde waarde
7. Samenvattende tabellen
8. Besluit
9. Bijlagentabellen

1. Inleiding

In juli 2012 maakte de POM West-Vlaanderen een verkennende analyse van de omvang van de West-Vlaamse mechatronicasector en situeerde ze deze sector binnen Vlaanderen. Aanvankelijk was de metaalsector, en in het bijzonder de mechatronicasector, geen Fabriek voor de Toekomst. Omdat vele actoren deze ondersteunende cluster misten, werd deze in kaart gebracht en later toch als afzonderlijke Fabriek voor de Toekomst 'Machinebouw en Mechatronica' beschouwd.

Later werden ook voor de fabrieken 'Voeding' en 'Nieuwe Materialen' analyses uitgevoerd, weliswaar niet altijd vanuit hetzelfde uitgangspunt. Voor Mechatronica was bijvoorbeeld de analyse van de regionale spreiding binnen West-Vlaanderen belangrijk. Voor Voeding en Nieuwe Materialen was dit de spreiding binnen Vlaanderen.

Nadien volgden ad hoc actualisaties van één of meerdere indicatoren die in de initiële analyses aan bod kwamen.

In 2018 ontstond de idee om alle analyses te actualiseren. De wens om dit op een meer efficiënte en gecoördineerde manier te doen, resulteerde in onderhavige analyse.

Volgende uitgangspunten waren hierbij van belang:

- De analyse is in de toekomst regelmatig en eenvoudig te actualiseren. Daarom werd gekozen voor een beperkte set aan indicatoren die vlot verkrijgbaar en begrijpbaar zijn en doorheen de tijd een zekere consistentie vertonen.
- De analyse is relevant zijn voor de eigen werking van de Fabrieken voor de Toekomst en vooral toegespitst op de economische prestaties. Daarom is het luik 'Arbeidsmarkt en opleiding' dat initieel in sommige analyses heel uitgebreid aan bod kwam, niet mee opgenomen in de actualisatie.
- De analyses van de verschillende Fabrieken zijn vergelijkbaar. Daarom is de opbouw van elke sectoranalyse identiek. De klemtoon ligt vooral op de vergelijking van de economische prestaties van de sector in West-Vlaanderen met dezelfde sector in Vlaanderen of met de totale economie van West-Vlaanderen. Ook de evolutie van de economische prestaties is belangrijk.

2. Afbakening van de sector

In het algemeen wordt de mechatronica omschreven als een interdisciplinaire benadering van de werktuigbouwkunde, de elektrotechniek en intelligente computertechniek. Agoria omschrijft de mechatronica als 'de sector van de machinebouwers, de fabrikanten van productie-installaties en de onderdelen hiervan'. Aan de hand van de Nace-Bel-nomenclatuur 2008 bepaalden we welke sectoren en subsectoren hiertoe behoren. We weerhielden volgende codes¹:

- 26.1 Vervaardiging van elektronische onderdelen en printplaten
- 26.5 Vervaardiging van meet-, controle- en navigatie-instrumenten en -apparatuur
- 26.6 Vervaardiging van bestralingsapparatuur en van elektromedische en elektrotherapeutische apparatuur
- 27.9 Vervaardiging van andere elektrische apparatuur
- 28.1 Vervaardiging van machines en apparaten voor algemeen gebruik
- 28.2 Vervaardiging van andere machines en apparaten voor algemeen gebruik
- 28.3 Vervaardiging van machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw
- 28.4 Vervaardiging van niet-verspanende machines voor de metaalbewerking en van gereedschapswerktuigen
- 28.9 Vervaardiging van andere machines, apparaten en werktuigen voor specifieke doeleinden

Machinebouw maakt integraal deel uit van de Fabriek. Om zeker geen misverstanden over de afbakening te hebben, spreken we in tegenstelling tot vorige analyses nu systematisch van de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' (hierna FvT4 genoemd). De afbakening is echter dezelfde gebleven ten opzichte van vorige analyses.

Voor een volledig overzicht van de opgenomen sectoren en subsectoren verwijzen we naar de bijlage (tabel 9.1).

In de analyse wordt de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' systematisch vergeleken met de totale metaalsector. Deze wordt afgebakend aan de hand van de volgende Nace-Belcodes:

- 24 Vervaardiging van metalen in primaire vorm
- 25 Vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten
- 26 Vervaardiging van informaticaproducten en van elektronische en optische producten
- 27 Vervaardiging van elektrische apparatuur
- 28 Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen, n.e.g.
- 29 Vervaardiging en assemblage van motorvoertuigen, aanhangwagens en opleggers
- 30 Vervaardiging van andere transportmiddelen

¹ Deze afbakening kan enerzijds te eng zijn omdat sommige bedrijven uit andere sectoren ook mechatronica-activiteiten kunnen uitoefenen, en enerzijds te breed omdat niet alle bedrijven binnen een bepaalde nace-code ook daadwerkelijk mechatronica-activiteiten uitoefenen.

3. Loontrekkende tewerkstelling

3.1. Evolutie loontrekkende tewerkstelling

We starten met een gedetailleerde analyse van de loontrekkende tewerkstelling. Eind 2016 zorgde de West-Vlaamse Machinebouw en Mechatronica voor een loontrekkende tewerkstelling van 11.568 personen; dit is 40,4% van de tewerkstelling in de metaalsector (tabel 3.1.1). In Vlaanderen ligt het aandeel van de Machinebouw en Mechatronica in het aantal loontrekkenden in de metaalsector een stuk lager (23,1%).

Het aandeel van West-Vlaanderen binnen Vlaanderen is groter voor Machinebouw en Mechatronica (41,3%) dan voor Metaal (23,6%).

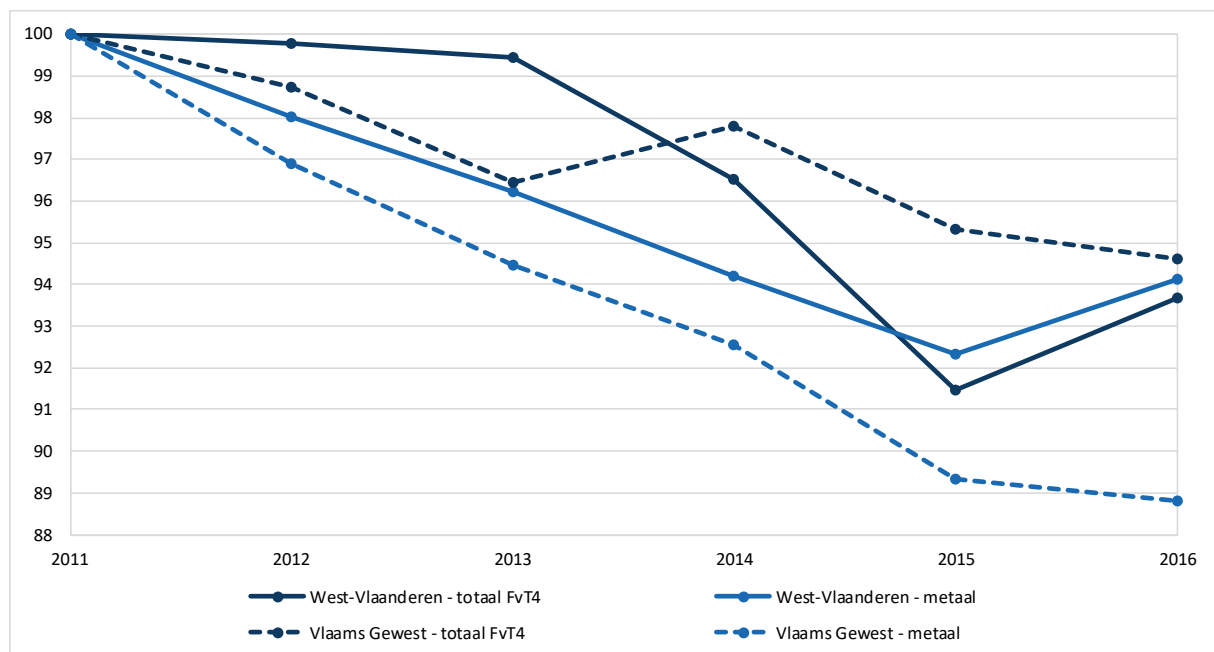
Tussen 2011 en 2016 daalde de loontrekkende tewerkstelling in de Fabriek in West-Vlaanderen met 781 personen of 6,3%. In Vlaanderen was er ook een afname maar die was iets kleiner (-5,4%) (figuur 3.1.1). Hierdoor daalde het aandeel van West-Vlaanderen in Vlaanderen licht van 41,7% naar 41,3%. Ook de tewerkstelling in de metaalsector kende in dezelfde periode een afname. In Vlaanderen (-11,2%) was deze merkbaar groter dan in West-Vlaanderen (-5,9%), waardoor het West-Vlaamse aandeel in het Vlaamse cijfer steeg van 22,3% in 2011 naar 23,6% in 2016.

Tabel 3.1.1: Loontrekkende tewerkstelling in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 31 december 2011 en 31 december 2016.

	31 december 2011		31 december 2016	
	Totaal FvT4	Metaal	Totaal FvT4	Metaal
West-Vlaanderen	12.349	30.447	11.568	28.658
Vlaams Gewest	29.604	136.674	28.008	121.391
% WVl in VLG	41,7%	22,3%	41,3%	23,6%

Bron: RSZ, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

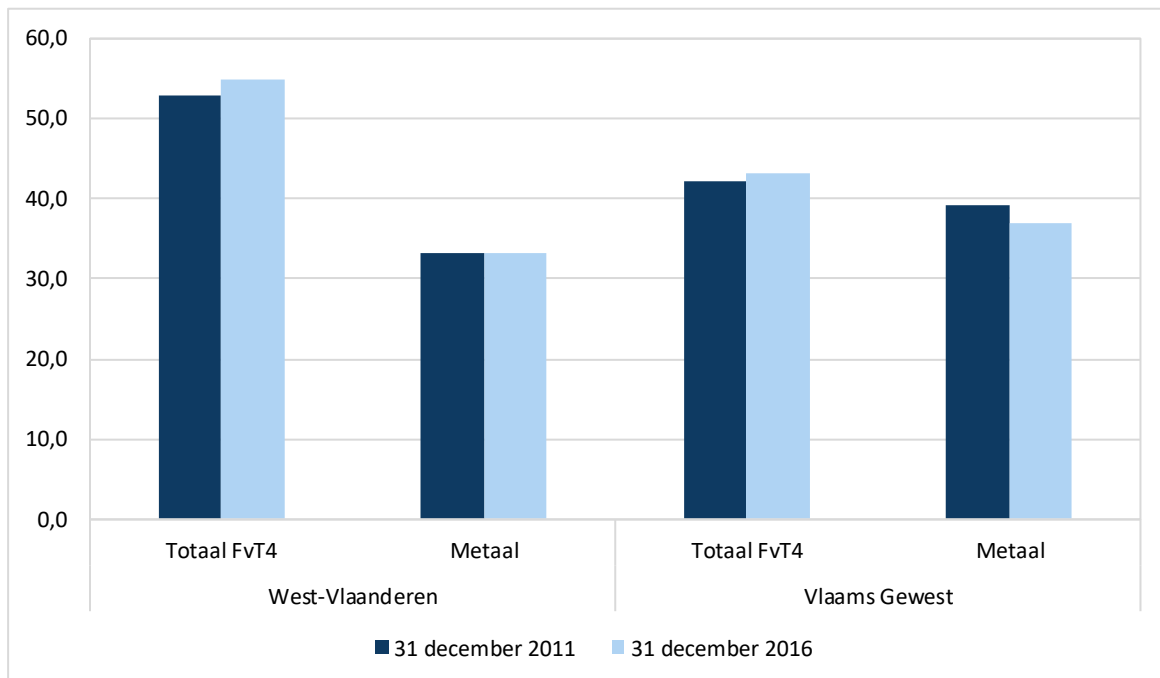
Figuur 3.1.1: Evolutie van de loontrekkende tewerkstelling in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 2011-2016 (index 2011=100).

Bron: RSZ, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

De gemiddelde grootte van de vestigingen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' was eind 2016 in West-Vlaanderen merklijk groter dan in Vlaanderen (54,8 ten opzichte van 43,1 werknemers per vestiging) (figuur 3.1.2). In de metaalsector zien we het omgekeerde en zijn vestigingen in West-Vlaanderen (33,1) gemiddeld iets kleiner dan in Vlaanderen (36,9). Tussen 2011 en 2016 nam de gemiddelde tewerkstelling per vestiging in de Fabriek toe, en dit zowel in West-Vlaanderen als in Vlaanderen. In dezelfde periode bleef het aantal werknemers per vestiging in de metaalsector in West-Vlaanderen op nagenoeg hetzelfde niveau (33,2 in 2011; 33,1 in 2016) terwijl er in Vlaanderen duidelijk een afname was (van 39,2 naar 36,9).

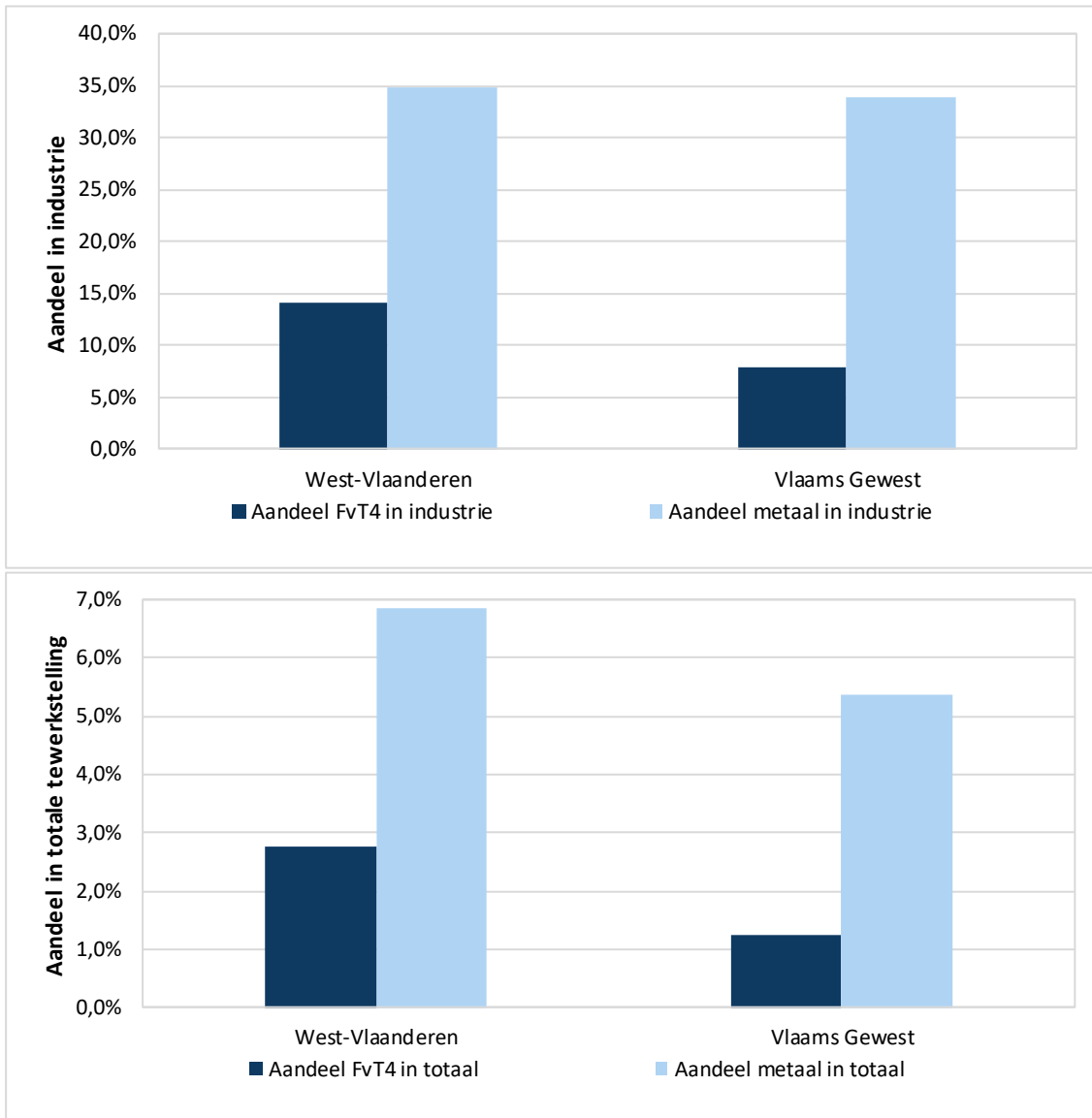
Figuur 3.1.2: Gemiddelde grootte van vestigingen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 31 december 2011 en 31 december 2016.

Bron: RSZ, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Figuur 3.1.3 toont het grote aandeel van de Machinebouw en Mechatronica in de West-Vlaamse industrie en totale economie. De Fabriek zorgt voor 14,1% van de West-Vlaamse industriële tewerkstelling en 2,8% van de totale loontrekkende tewerkstelling in West-Vlaanderen. In vergelijking met de aandelen van andere sectoren of in vergelijking met het aandeel van de Fabriek in de Vlaamse industrie (7,8%) en de totale economie (1,2%) zijn deze percentages toch behoorlijk groot. Het aandeel van de metaalsector in de industrie is in West-Vlaanderen (34,9%) net iets groter dan in Vlaanderen (33,9%); ook het aandeel van de metaalsector in de totale tewerkstelling ligt in Vlaanderen (5,4%) dicht bij het West-Vlaamse cijfer (6,8%).

Figuur 3.1.3: Aandeel van de loontrekkende tewerkstelling in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector in de industrie en de totale tewerkstelling, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 31 december 2016.

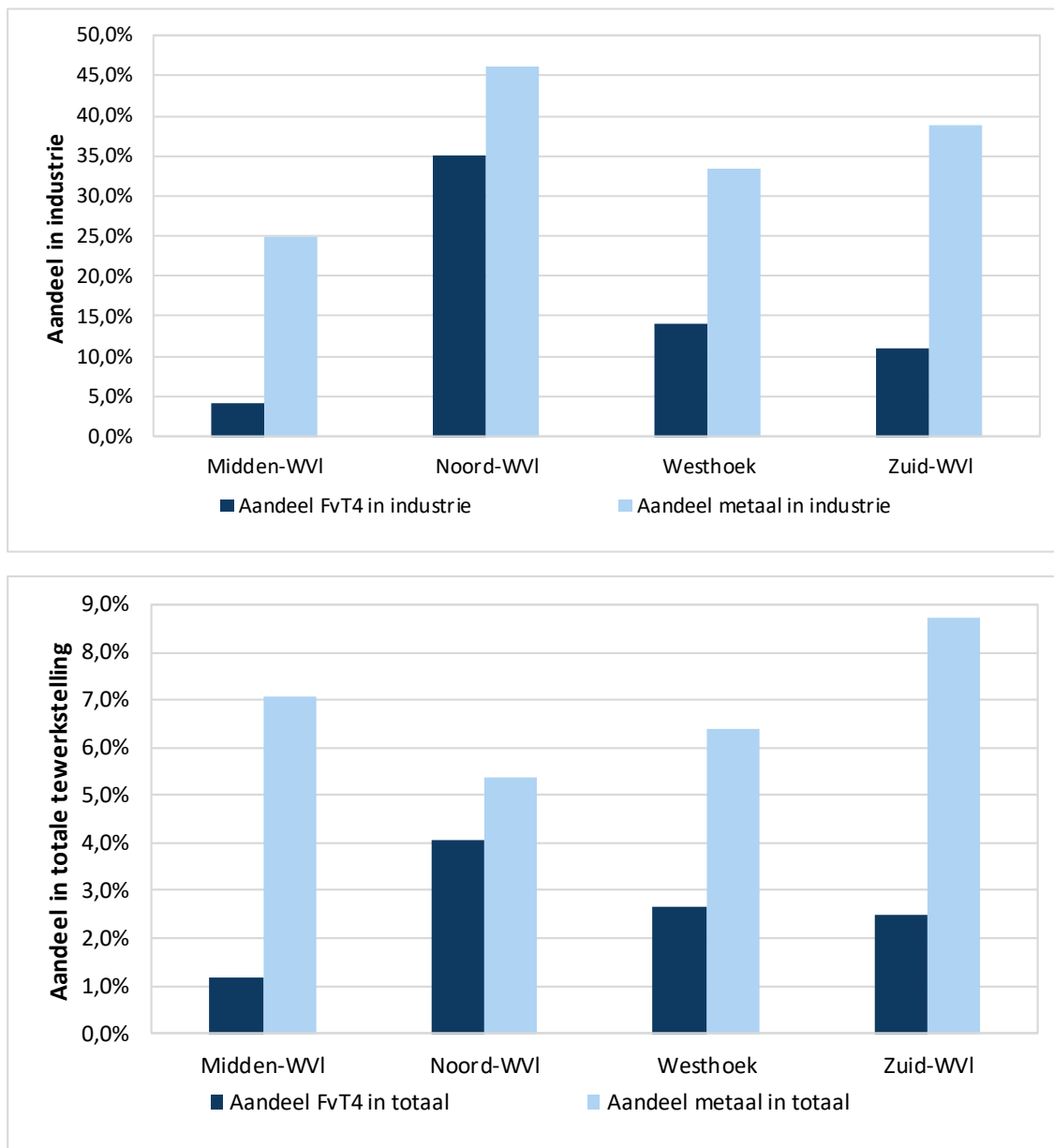

Bron: RSZ, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Uit figuur 3.1.4 blijkt dat het aandeel van de machinebouw en mechatronica in de industriële tewerkstelling in Noord-West-Vlaanderen (35%) veel groter is dan in de Westhoek (14%), Zuid-West-Vlaanderen (11%) en Midden-West-Vlaanderen (4,1%). Bijna de helft (46,1%) van de industriële tewerkstelling in Noord-West-Vlaanderen situeert zich in de metaalsector. In Zuid-West-Vlaanderen, de Westhoek en Midden-West-Vlaanderen vertegenwoordigen de werknemers in de metaalsector respectievelijk 38,7%, 33,4% en 24,9% van de industriële tewerkstelling.

Bekijken we de tewerkstelling in de Fabriek ten opzichte van de totale tewerkstelling, dan staat Noord-West-Vlaanderen op kop (4,1%), gevolgd door de Westhoek (2,7%), Zuid- en Midden-West-Vlaanderen (respectievelijk 2,5% en 1,2%). Zuid-West-Vlaanderen staat op kop met 8,7% van alle werknemers die actief zijn in de metaalsector.

Figuur 3.1.4: Aandeel van de loontrekkende tewerkstelling in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector in de industrie en de totale tewerkstelling, West-Vlaamse regio's, 31 december 2016.

Bron: RSZ, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Samenvattend tonen we in tabel 3.1.2 de specialisatiegraden in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector. De specialisatiegraad van de West-Vlaamse Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' wordt berekend door het aandeel van de loontrekkende tewerkstelling in de West-Vlaamse Fabriek in de West-Vlaamse totale tewerkstelling te delen door het aandeel van de loontrekkende tewerkstelling in de Vlaamse Fabriek in de Vlaamse totale tewerkstelling:

$$\left[\frac{\text{FVT4 WVL/TOTAAL WVL}}{\text{FVT4 VLG/TOTAAL VLG}} \right] * 100$$

De berekening voor de metaalsector is gelijkaardig.

Voorgaande vaststellingen bevestigen de specialisatie van West-Vlaanderen ten opzichte van Vlaanderen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica'. Voor de Fabriek bedraagt de

specialisatiegraad 222,3 en ook in de metaalsector (127,0) heeft West-Vlaanderen een specialisatie ten opzichte van Vlaanderen, zei het iets beperkter dan in de Fabriek (tabel 3.1.2). Ten opzichte van 2011 kende de specialisatiegraad een minieme afname in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en een toename in de metaalsector.

Tabel 3.1.2: Evolutie van de specialisatiegraden in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 31 december 2011 en 31 december 2016.

	31 december 2011		31 december 2016	
	Totaal FvT4	Metaal	Totaal FvT4	Metaal
West-Vlaanderen	222,9	119,1	222,3	127,0
Vlaams Gewest	100,0	100,0	100,0	100,0

Bron: RSZ, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

3.2. Loontrekkende tewerkstelling naar subsectoren

In dit onderdeel bespreken we de loontrekkende tewerkstelling per subsector. Hierin worden de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector meer gedetailleerd weergegeven. We beginnen met de Machinebouw en Mechatronica in tabel 3.2.1. De grootste subsector op 3-digitniveau is de vervaardiging van andere machines en apparaten voor algemeen gebruik. In 2016 vertegenwoordigde deze subsector 28,3% van de tewerkstelling in de West-Vlaamse Machinebouw en Mechatronica. Hierop volgen de vervaardiging van machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw (27,7%) en de vervaardiging van andere machines, apparaten en werktuigen voor specifieke doeleinden (20,3%).

Met uitzondering van de vervaardiging van andere elektrische apparatuur (+14 of +700%) kenden alle deelsectoren van de West-Vlaamse machinebouw en mechatronica een afname van de tewerkstelling in de periode 2011-2016. In absolute termen was de afname het grootst bij de vervaardiging van meet-, controle- en navigatie-instrumenten en -apparatuur (-229 of -46,3%) en de vervaardiging van andere machines, apparaten en werktuigen voor specifieke doeleinden (-207 of -8,1%).

Uit figuur 3.2.1 blijkt dat het aandeel van de West-Vlaamse Machinebouw en Mechatronica in Vlaanderen in de periode 2011-2016 daalde. Met uitzondering van de vervaardiging van elektronische onderdelen en printplaten, de vervaardiging van andere elektrische apparatuur en de vervaardiging van andere machines en apparaten voor algemeen gebruik was dit ook het geval voor elke subsector van de Fabriek. Ondanks een sterke daling bleef het aandeel van de West-Vlaamse tewerkstelling in de vervaardiging van machines en werktuigen voor de landbouw en bosbouw hoog (76,9% in 2011; 64,2% in 2016).

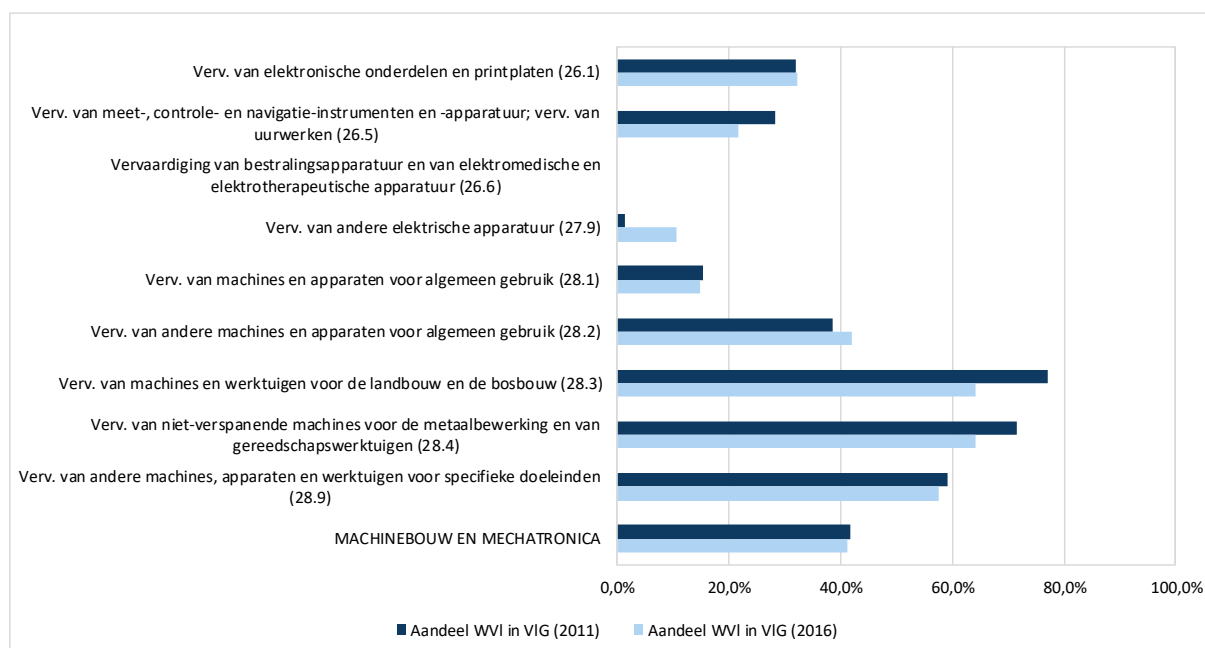
Tabel 3.2.1: Evolutie van de loontrekkende tewerkstelling in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' naar subsectoren (3-digit), 31 december 2011 en 31 december 2016.

Subsectoren	West-Vlaanderen		Vlaams Gewest	

	2011	2016	2011- 2016	2011	2016	2011- 2016
Verv. van elektronische onderdelen en printplaten (26.1)	1.058	1.028	-2,8%	3.320	3.190	-3,9%
Verv. van meet-, controle- en navigatie-instrumenten en -apparatuur; verv. van uurwerken (26.5)	495	266	-46,3%	1.743	1.228	-29,5%
Vervaardiging van bestralingsapparatuur en van elektromedische en elektrotherapeutische apparatuur (26.6)	0	0	-	31	45	+45,2%
Verv. van andere elektrische apparatuur (27.9)	2	16	+700,0%	152	150	-1,3%
Verv. van machines en apparaten voor alg. gebruik (28.1)	962	836	-13,1%	6.284	5.593	-11,0%
Verv. van andere machines en apparaten voor alg. gebruik (28.2)	3.274	3.268	-0,2%	8.476	7.785	-8,2%
Verv. van machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw (28.3)	3.310	3.209	-3,1%	4.302	5.000	+16,2%
Verv. van niet-verspanende machines voor de metaalbewerking en van gereedschapswerktuigen (28.4)	697	601	-13,8%	975	936	-4,0%
Verv. van andere machines, apparaten en werktuigen voor specifieke doeleinden (28.9)	2.551	2.344	-8,1%	4.321	4.081	-5,6%
MACHINEBOUW EN MECHATRONICA	12.349	11.568	-6,3%	29.604	28.008	-5,4%

Bron: RSZ, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Figuur 3.2.1: Evolutie van de loontrekkende tewerkstelling in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' naar subsectoren (3-digit), aandeel van West-Vlaanderen in Vlaanderen, 31 december 2011 en 31 december 2016.

Bron: RSZ, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Bekijken we de evolutie van de loontrekkende tewerkstelling in de Fabriek op niveau van de 5-digitsubsectoren, dan springen een aantal subsectoren in het oog. De afname van het aantal loontrekkenden in de vervaardiging van machines en apparaten voor algemeen gebruik kan worden toegeschreven aan de subsector vervaardiging van tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen (-132 of -16,2%). Bij de vervaardiging van andere machines en apparaten voor algemeen gebruik konden de toenames in vijf subsectoren de afnames bij de vervaardiging van hijs-, hef- en transportwerktuigen (-24 of -3,3%) en vooral de vervaardiging van filtreertoestellen (-84 of -45,4%) net niet tenietdoen. De dalende tewerkstelling bij de vervaardiging van niet-verspanende machines voor de metaalbewerking en

van gereedschapswerk kan volledig worden toegeschreven aan de afname bij de vervaardiging van machines voor de metaalbewerking (-105 of -16,9%). De afname bij de vervaardiging van andere machines, apparaten en werktuigen voor specifieke doeleinden is toe te schrijven aan drie subsectoren met aanzienlijke afnames: de vervaardiging van machines voor de winning van delfstoffen voor de bouw (-105 of -72,4%), de vervaardiging van machines voor de productie van voedings- en genotmiddelen (-74 of -41,1%) en de vervaardiging van machines voor de metallurgie (-60 of -90,9%).

Tabel 3.2.2: Evolutie van de loontrekkende tewerkstelling in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' naar subsectoren (5-digit), 31 december 2011 en 31 december 2016.

West-Vlaanderen	% WVL in VLG
-----------------	--------------

	2011	2016	2011- 2016	2011	2016
Verv. van elektronische onderdelen (26.110)	1.024	1.000	-2,3%	31,2%	31,6%
Verv. van elektronische printplaten (26.120)	34	28	-17,6%	100,0%	100,0%
Verv. van meet-, controle- en navigatie-instrumenten en -apparatuur (26.510)	490	261	-46,7%	31,8%	22,7%
Verv. van uurwerken (26.520)	5	5	0,0%	2,5%	6,6%
Verv. van bestralingsapparatuur en elektromedische en elektrotherapeutische apparatuur (26.600)	0	0	-	0,0%	0,0%
Verv. van andere elektrische apparatuur (27.900)	2	16	700,0%	1,3%	10,7%
Verv. van motoren en turbines, excl. motoren voor luchtvaartuigen, motorvoertuigen en bromfietsen (28.110)	37	43	16,2%	8,6%	9,2%
Verv. van hydraulische apparatuur (28.120)	108	107	-0,9%	21,6%	29,2%
Verv. van andere pompen en compressoren (28.130)	1	2	100,0%	0,0%	0,1%
Verv. van andere kranen en dergelijke artikelen (28.140)	0	0	-	0,0%	0,0%
Verv. van tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen (28.150)	816	684	-16,2%	35,8%	34,3%
Verv. van ovens en branders (28.210)	1	1	0,0%	0,5%	0,5%
Verv. van hijs-, hef- en transportwerktuigen (28.220)	736	712	-3,3%	27,8%	33,1%
Verv. van kantoormachines en -uitrusting (excl. computers en randapparatuur) (28.230)	0	4	-	-	2,6%
Verv. van elektrisch handgereedschap (28.240)	0	0	-	0,0%	0,0%
Verv. van machines en apparaten voor koeltechniek en klimaatregeling, voor niet-huishoudelijk gebruik (28.250)	2.033	2.045	0,6%	54,3%	53,3%
Verv. van verpakkingsmachines (28.291)	74	112	51,4%	16,2%	22,3%
Verv. van weegtoestellen (28.292)	82	108	31,7%	100,0%	100,0%
Verv. van toestellen voor spuiten van vloeistoffen of poeder (28.293)	0	0	-	0,0%	0,0%
Verv. van verkoopautomaten (28.294)	0	0	-	0,0%	0,0%
Verv. van filtreertoestellen (28.295)	185	101	-45,4%	31,6%	52,3%
Verv. van hogedrukreinigers, zandstraalapparaten en dergelijk reinigingsmateriaal (28.296)	0	0	-	0,0%	0,0%
Verv. van andere machines en apparaten voor algemeen gebruik, n.e.g. (28.299)	163	185	13,5%	45,0%	60,7%
Verv. van machines en werktuigen voor de land- en bosbouw (28.300)	3.310	3.209	-3,1%	76,9%	64,2%
Verv. van machines voor de metaalbewerking (28.410)	623	518	-16,9%	69,1%	60,8%
Verv. van andere gereedschapswerktuigen (28.490)	74	83	12,2%	100,0%	98,8%
Verv. van machines voor de metallurgie (28.910)	66	6	-90,9%	57,9%	11,3%
Verv. van machines voor de winning van delfstoffen en voor de bouw (28.920)	145	40	-72,4%	30,3%	18,3%
Verv. van machines voor de prod. van voedings- en genotmiddelen (28.930)	180	106	-41,1%	18,3%	12,0%
Verv. van machines voor de prod. van textiel, kleding en leer (28.940)	1.779	1.784	0,3%	93,5%	94,0%
Verv. van machines voor de prod. van papier en karton (28.950)	0	0	-	0,0%	0,0%
Verv. van machines voor de kunststof- en rubberindustrie (28.960)	33	24	-27,3%	36,7%	28,6%
Verv. van andere machines, apparaten en werktuigen voor specifieke doeleinden, n.e.g. (28.990)	348	384	10,3%	46,4%	40,9%
MACHINEBOUW EN MECHATRONICA	12.349	11.568	-6,3%	41,7%	41,3%

Bron: RSZ, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Binnen de metaalsector is de vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen de grootste subsector met 35,8% van alle werknemers in de sector (tabel 3.2.3). De subsectoren vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten (29,1%) en vervaardiging van

informaticaproducten en van elektronische en optische producten (12,5%) volgen binnen de metaalsector op de tweede en derde plaats wat betreft aantal werknemers.

Met uitzondering van de vervaardiging van elektrische apparatuur kenden alle subsectoren in de West-Vlaamse metaalsector in de periode 2011-2016 een afname van de tewerkstelling. In absolute termen was de afname het grootst bij de grootste subsector (-536 of -5%) en de vervaardiging van informaticaproducten en van elektronische en optische producten (-400 of -10,1%); in relatieve termen daalde de tewerkstelling het sterkst bij de vervaardiging en assemblage van motorvoertuigen, aanhangwagens en opleggers (-317 of -17,9%) en de vervaardiging van andere transportmiddelen (-120 of -16,1%).

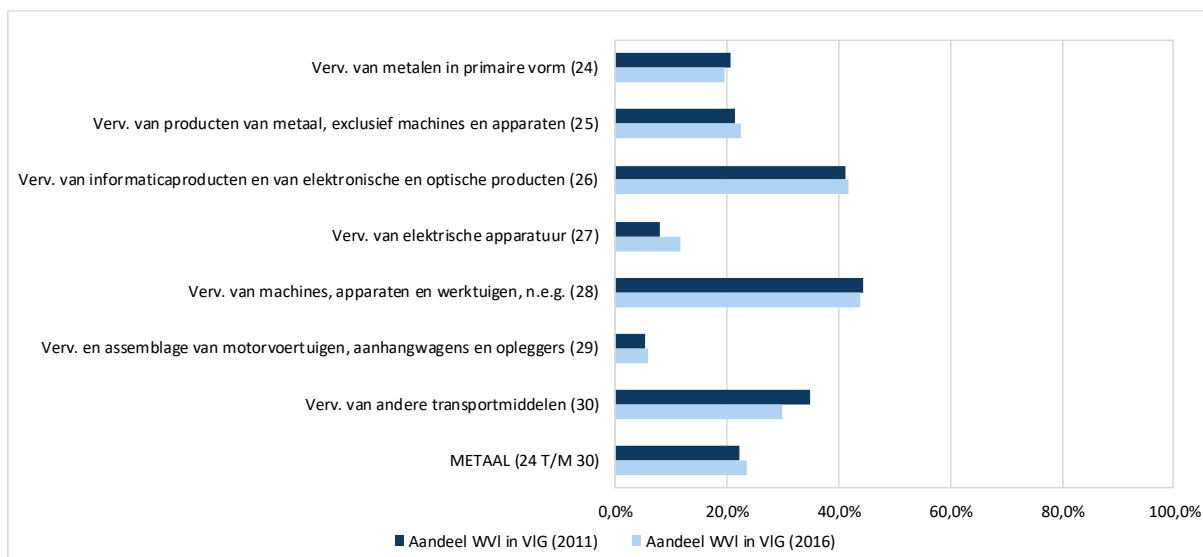
Uit figuur 3.2.2 blijkt dat het West-Vlaamse aandeel in het Vlaamse cijfer bij drie subsectoren afnam in de periode 2011-2016, namelijk bij de vervaardiging van andere transportmiddelen (van 34,9% naar 29,9%), bij de vervaardiging van metalen in primaire vorm (van 20,7% naar 19,7%) en bij de vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen (van 44,3% naar 43,8%).

Tabel 3.2.3: Evolutie van de loontrekkende tewerkstelling in de metaalsector naar subsectoren (2-digit), 31 december 2011 en 31 december 2016.

Subsectoren	West-Vlaanderen			Vlaams Gewest		
	2011	2016	2011-2016	2011	2016	2011-2016
Verv. van metalen in primaire vorm (24)	3.821	3.517	-8,0%	18.467	17.882	-3,2%
Verv. van producten van metaal, excl. machines en apparaten (25)	8.589	8.345	-2,8%	40.030	36.920	-7,8%
Verv. van informaticaproducten en van elektronische en optische producten (26)	3.976	3.576	-10,1%	9.665	8.592	-11,1%
Verv. van elektrische apparatuur (27)	748	880	+17,6%	9.267	7.552	-18,5%
Verv. van machines, apparaten en werktuigen, n.e.g. (28)	10.794	10.258	-5,0%	24.358	23.395	-4,0%
Verv. en assemblage van motorvoertuigen, aanhangwagens en opleggers (29)	1.774	1.457	-17,9%	32.753	24.961	-23,8%
Verv. van andere transportmiddelen (30)	745	625	-16,1%	2.134	2.089	-2,1%
<i>METAAL (24 T/M 30)</i>	<i>30.447</i>	<i>28.658</i>	<i>-5,9%</i>	<i>136.674</i>	<i>121.391</i>	<i>-11,2%</i>

Bron: RSZ, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Figuur 3.2.2: Evolutie van de loontrekkende tewerkstelling in de metaalsector naar subsectoren (2-digit), aandeel van West-Vlaanderen in Vlaanderen, 31 december 2011 en 31 december 2016.

Bron: RSZ, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Wanneer we de specialisatiegraad en de relatieve evolutie van de tewerkstelling in een sector en de subsectoren ervan combineren, kunnen we vier groepen van sectoren onderscheiden: sterke, verbeterende, zwakke en achterblijvende sectoren. We beschouwen hier de relatieve evolutie in de periode 2011-2016 en de specialisatiegraad in 2016. Het resultaat is terug te vinden in de figuren 3.2.3 en 3.2.4.

De specialisatiegraad voor de subsectoren is berekend ten opzichte van de totale sector, de specialisatiegraad van de totale sector en van de industrie is berekend ten opzichte van de totale economie².

De relatieve evolutie is berekend als het verschil in evolutie in West-Vlaanderen ten opzichte van de evolutie in het Vlaamse Gewest:

$$(100 + (WVL2016/WVL2011 - VLG2016/VLG2011) * 100)$$

Een cijfer groter dan 100 betekent dat de (sub)sector in West-Vlaanderen beter is geëvolueerd dan dezelfde (sub)sector in het Vlaamse Gewest. Dit kan zowel betekenen dat de relatieve groei groter was, de relatieve krimp kleiner of dat er een groei was in West-Vlaanderen tegenover een krimp in Vlaanderen. Het omgekeerde geldt voor een cijfer kleiner dan 100.

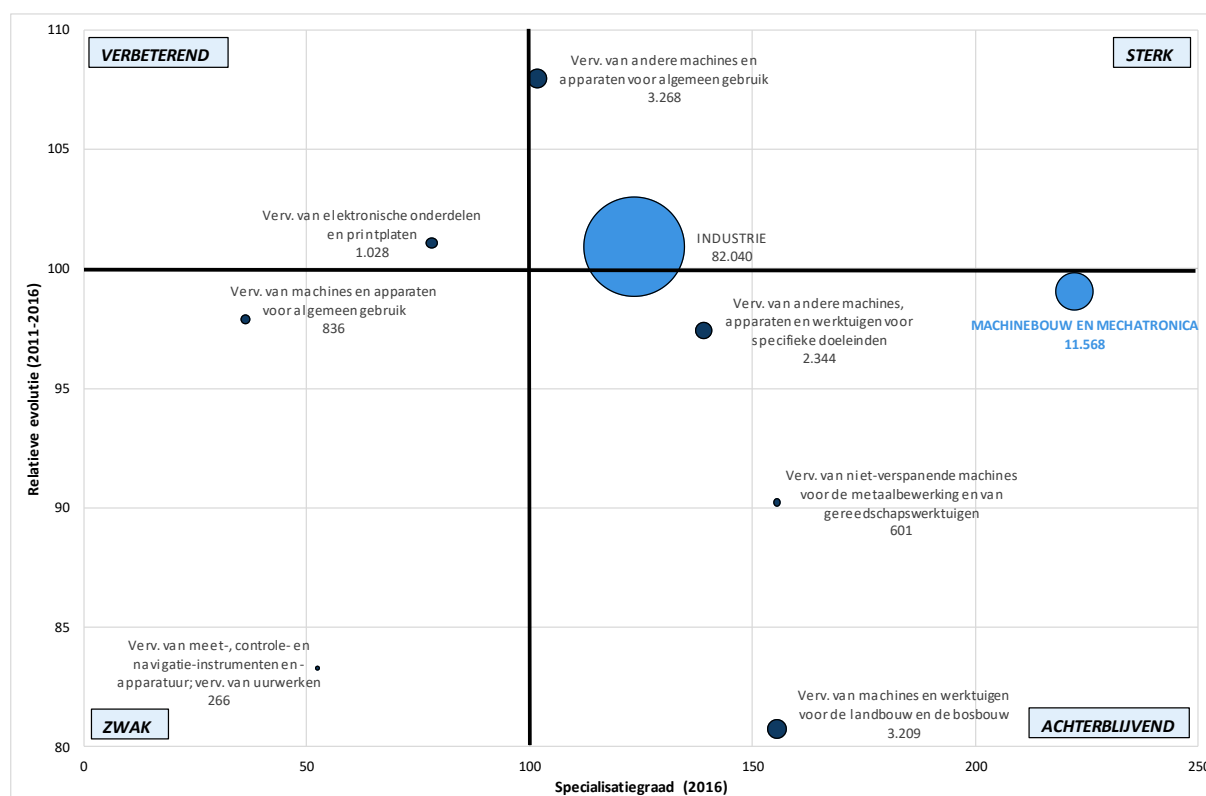
Sterke sectoren zijn de sectoren waarin West-Vlaanderen gespecialiseerd is ten opzichte van het Vlaamse Gewest en waarvan de tewerkstelling beter evolueerde dan in Vlaanderen. We vinden deze sectoren in het kwadrant rechtsboven op de figuur. **Verbeterende** sectoren vinden we linksboven op de figuur. Het zijn sectoren waarin West-Vlaanderen niet gespecialiseerd is (in vergelijking met het Vlaamse Gewest), maar die toch een betere evolutie van de tewerkstelling kenden dan in Vlaanderen. **Zwakke** sectoren combineren een mindere goede evolutie van de tewerkstelling met een specialisatiegraad kleiner dan honderd. Ze situeren zich linksonder. Tot slot definiëren we de **achterblijvende** sectoren. Het zijn sectoren waarin de regio gespecialiseerd is, maar die een minder goede evolutie van de tewerkstelling kenden.

² De specialisatiegraad van de subsectoren (cfr. infra) van de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector wordt berekend ten opzichte van de tewerkstelling in respectievelijk de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector en niet ten opzichte van de totale economie. Indien we de specialisatiegraad voor de subsectoren zouden berekenen ten opzichte van de totale economie, zou deze voor de meeste subsectoren boven de 100% liggen.

In figuur 3.2.3 vinden we de specialisatiegraad en de relatieve evolutie van de tewerkstelling terug voor de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica'. De grootste subsector combineert net als de West-Vlaamse industrie een specialisatie t.o.v. Vlaanderen met een gunstigere evolutie van de tewerkstelling en bevindt zich dus in het sterke kwadrant van de grafiek. De subsectoren vervaardiging van andere elektrische apparatuur (niet in de figuur) en vervaardiging van elektronische onderdelen en printplaten combineren een gunstigere evolutie van de tewerkstelling met een specialisatiegraad kleiner dan 100 en bevinden zich bijgevolg in het verbeterende kwadrant.

Vijf subsectoren en de West-Vlaamse Fabriek zelf bevinden zich in de onderste helft van het spreidingsdiagram en noteren dus een minder gunstige evolutie van de tewerkstelling dan in Vlaanderen, al of niet met een specialisatie ten opzichte van het Vlaamse Gewest. Machinebouw en Mechatronica bevindt zich net als drie subsectoren, waaronder de op één en op twee na grootste, in het achterblijvende kwadrant; twee subsectoren bevinden zich in het zwakke kwadrant.

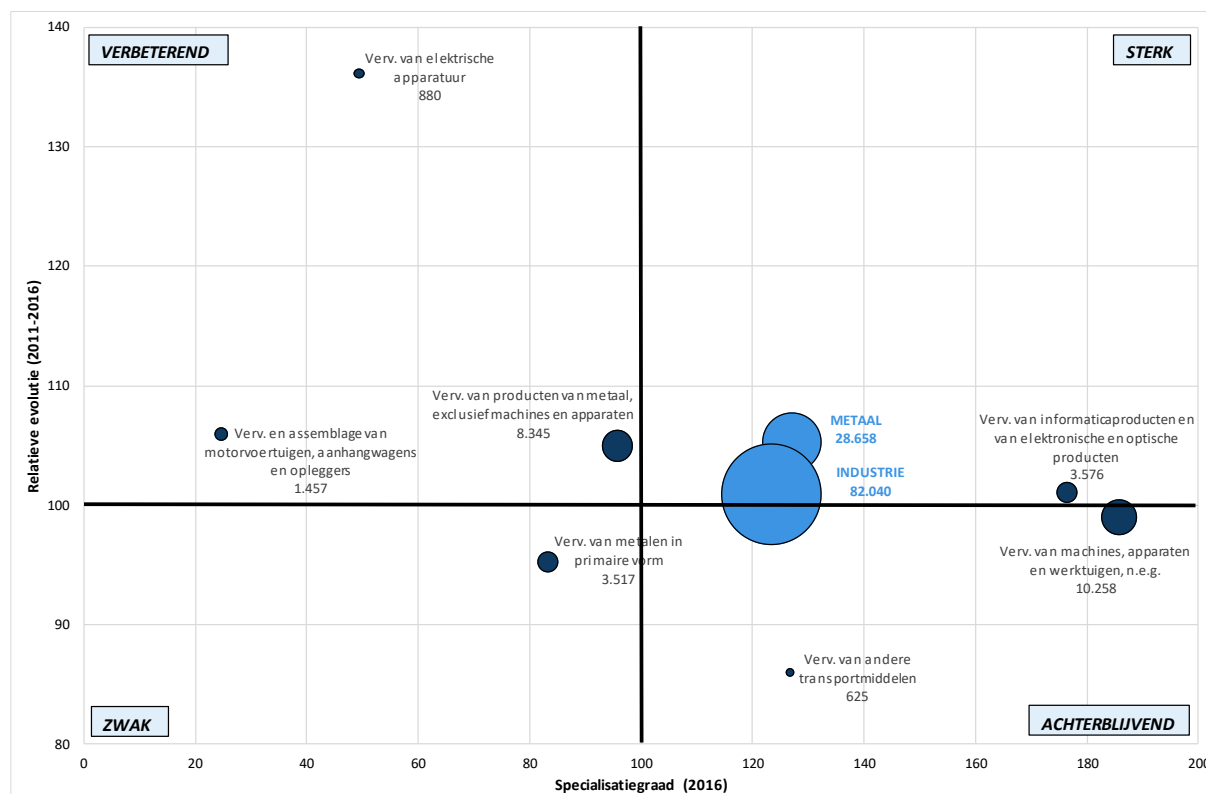
Figuur 3.2.3: Specialisatiegraad (2016) en relatieve evolutie (2011-2016) in de subsectoren van de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica', West-Vlaanderen.

Bron: RSZ, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

De specialisatiegraad en de relatieve evolutie van de tewerkstelling in de metaalsector kunnen we zien in figuur 3.2.4. De metaalsector bevindt zich net als de op twee na grootste subsector in het sterke kwadrant. Daarnaast bevinden nog drie andere subsectoren, waaronder de op één na grootste, zich in de bovenste helft van het spreidingsdiagram met dus een betere tewerkstellings-evolutie dan in Vlaanderen, maar wel met een specialisatiegraad kleiner dan 100. Drie subsectoren bevinden zich in de onderste helft van het spreidingsdiagram en hebben een minder gunstige tewerkstellingsevolutie ten opzichte van Vlaanderen. Twee van deze subsectoren, waaronder de grootste, hebben een specialisatie ten opzichte van Vlaanderen (achterblijvende kwadrant), één subsector heeft een specialisatiegraad kleiner dan 100 en situeert zich in het zwakke kwadrant.

Figuur 3.2.4: Specialisatiegraad (2016) en relatieve evolutie (2011-2016) in de subsectoren van de metaalsector, West-Vlaanderen.

Bron: RSZ, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

3.3. Loontrekkende tewerkstelling naar grootteklasse

In West-Vlaanderen telt 84,8% van de vestigingen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' minder dan 50 werknemers (klein), 11,8% tussen 50 en 200 werknemers (middelgroot) en 3,3% minstens 200 werknemers (groot) (tabel 3.3.1). In het Vlaamse Gewest is het aandeel van de kleine vestigingen (86,2%) iets groter en de aandelen van de middelgrote (10,9%) en grote vestigingen (2,9%) iets kleiner. Op zich lijken de verschillen tussen West-Vlaanderen en Vlaanderen hier niet zo groot.

Wanneer we echter naar de tewerkstelling volgens grootte van de vestiging kijken, zien we dat de grote vestigingen in West-Vlaanderen voor een groter aandeel van de totale tewerkstelling instaan dan in het Vlaamse Gewest (55,3% t.o.v. 48,8%). In het Vlaamse Gewest is het aandeel van de tewerkstelling in middelgrote (25,6% t.o.v. 23,1%) en kleine vestigingen (25,6% t.o.v. 21,6%) groter.

De analyse van de metaalsector is wat vestigingen betreft sterk gelijkaardig; de verschillen tussen West-Vlaanderen en Vlaanderen zijn nog kleiner dan bij de Machinebouw en Mechatronica. Kijken we echter naar de tewerkstelling, dan zien we dat de grote vestigingen in Vlaanderen instaan voor een groter aandeel van de totale tewerkstelling dan in West-Vlaanderen (52,4% t.o.v. 46,5%). Het aandeel van de tewerkstelling in kleine (28,2% t.o.v. 25,3%) en middelgrote (25,4% t.o.v. 22,4%) vestigingen is in West-Vlaanderen groter dan in Vlaanderen.

Tabel 3.3.1: Verdeling van het aantal vestigingen en loontrekkenden in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector naar grootteklasse, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 31 december 2016.

	Sector	<50 tew.		50-199 tew.		≥200 tew.		Totaal
		In a.c.	In %	In a.c.	In %	In a.c.	In %	
VESTIGINGEN								
West-Vlaanderen	FvT4	179	84,8%	25	11,8%	7	3,3%	211
	Metaal	765	88,4%	77	8,9%	23	2,7%	865
Vlaams Gewest	FvT4	560	86,2%	71	10,9%	19	2,9%	650
	Metaal	2.919	88,7%	286	8,7%	87	2,6%	3.292
LOONTREKKENDEN								
West-Vlaanderen	FvT4	2.497	21,6%	2.670	23,1%	6.401	55,3%	11.568
	Metaal	8.127	28,2%	7.321	25,4%	13.402	46,5%	28.850
Vlaams Gewest	FvT4	7.171	25,6%	7.166	25,6%	13.671	48,8%	28.008
	Metaal	30.683	25,3%	27.145	22,4%	63.563	52,4%	121.391
LOONTREKKENDEN PER VESTIGING								
West-Vlaanderen	FvT4	13,9		106,8		914,4		1.035,2
	Metaal	10,6		95,1		582,7		688,4
Vlaams Gewest	FvT4	12,8		100,9		719,5		833,3
	Metaal	10,5		94,9		730,6		836,0

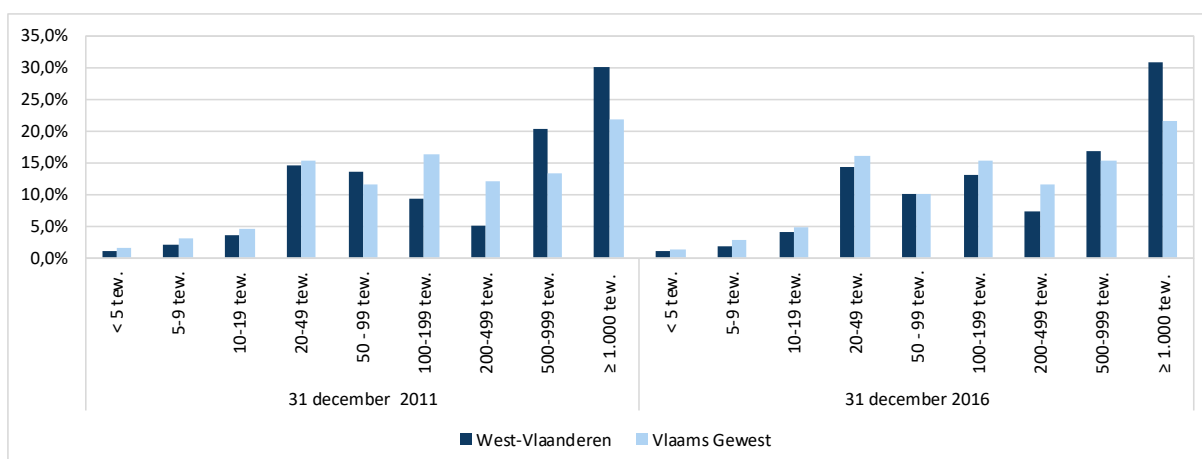
Bron: RSZ, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

In wat volgt wordt de verdeling van de loontrekkende tewerkstelling naar grootteklasse meer in detail grafisch weergegeven voor de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector.

Bekijken we eerst de verdeling naar grootteklasse in de Fabriek in figuur 3.3.1, dan blijkt dat de tewerkstelling in Vlaanderen gelijkmatiger verspreid is over de verschillende grootteklassen dan in West-Vlaanderen. In West-Vlaanderen is de tewerkstelling in de Machinebouw en Mechatronica sterker vertegenwoordigd in grote vestigingen.

De West-Vlaamse vestigingen in de Fabriek met meer dan 1.000 werknemers zorgen in 2016 voor de grootste bijdrage tot de totale tewerkstelling in de sector (30,9%), gevolgd door de vestigingen met 500 tot 1.000 werknemers (17%). Ook in het Vlaamse Gewest dragen de vestigingen met meer dan 1.000 werknemers het meest bij tot de totale tewerkstelling in de sector (21,8%), maar volgen de vestigingen met 20 tot 50 werknemers op de tweede plaats (16,3%). Wellicht als gevolg van een verschuiving tussen de vestigingen met 500 tot 1.000 werknemers naar de vestigingen met meer dan 1.000 werknemers, nam het aandeel van de vestigingen met meer dan 1.000 werknemers in West-Vlaanderen toe, en was er een afname bij de vestigingen met 500 tot 1.000 werknemers. In dezelfde periode zagen we in Vlaanderen het omgekeerde: het aandeel van vestigingen met meer dan 1.000 werknemers kende een minieme afname terwijl er bij de vestigingen met 500 tot 1.000 werknemers een toename was. Het aandeel van de vestigingen met 20 tot 50 werknemers steeg in Vlaanderen van 15,4% in 2011 naar 16,3% in 2016.

Figuur 3.3.1: Evolutie van het aandeel loontrekkenden in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' naar grootteklasse, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 31 december 2011 en 31 december 2016.

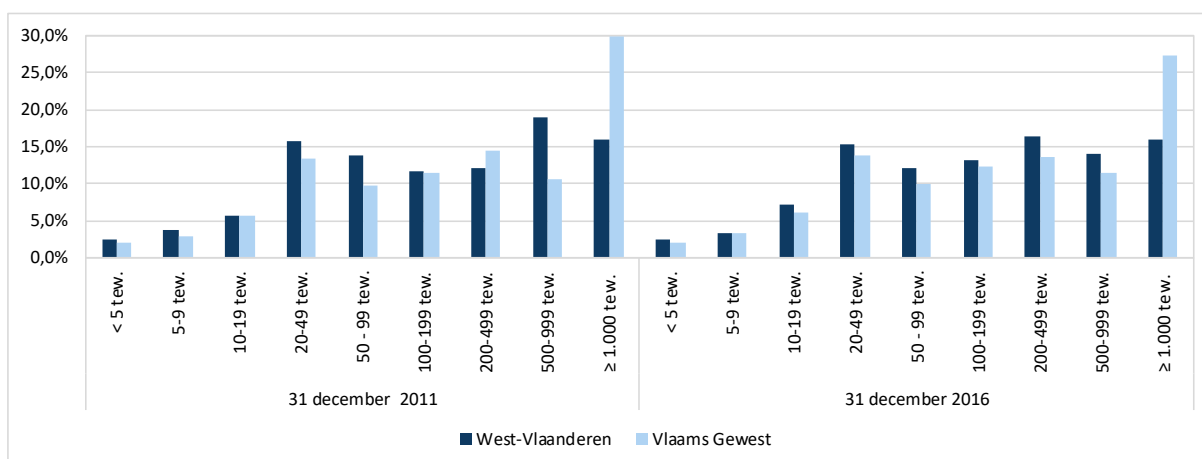

Bron: RSZ, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Bekijken we de verdeling van de tewerkstelling naar grootteklasse in de metaalsector in figuur 3.3.2, dan valt op dat de tewerkstelling in West-Vlaanderen eerder gelijkmatig verdeeld is over de verschillende grootteklassen. Dit in tegenstelling tot in Vlaanderen waar er een overwicht is voor de vestigingen met meer dan 1.000 werknemers.

In de West-Vlaamse metaalsector zorgden de vestigingen met 200 tot 500 werknemers in 2016 voor de grootste bijdrage tot de totale tewerkstelling in de sector (16,5%), gevolgd door de vestigingen met meer dan 1.000 werknemers (15,9%). In Vlaanderen staan de vestigingen met meer dan 1.000 werknemers duidelijk op kop (27,3%), gevolgd door de vestigingen met 20 tot 50 werknemers (13,9%). Tussen 2011 en 2016 steeg het aandeel van vestigingen met 200 tot 500 werknemers in West-Vlaanderen, wellicht ten gevolge van een verschuiving van tewerkstelling vanuit de twee hoger gelegen grootteklassen die hun aandeel zagen afnemen. Ook in Vlaanderen verschoof in dezelfde periode een deel van de tewerkstelling in vestigingen met meer dan 1.000 werknemers naar vestigingen met 500 tot 1.000 werknemers.

Figuur 3.3.2: Evolutie van het aandeel loontrekkenden in de metaalsector naar grootteklasse, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 31 december 2011 en 31 december 2016.

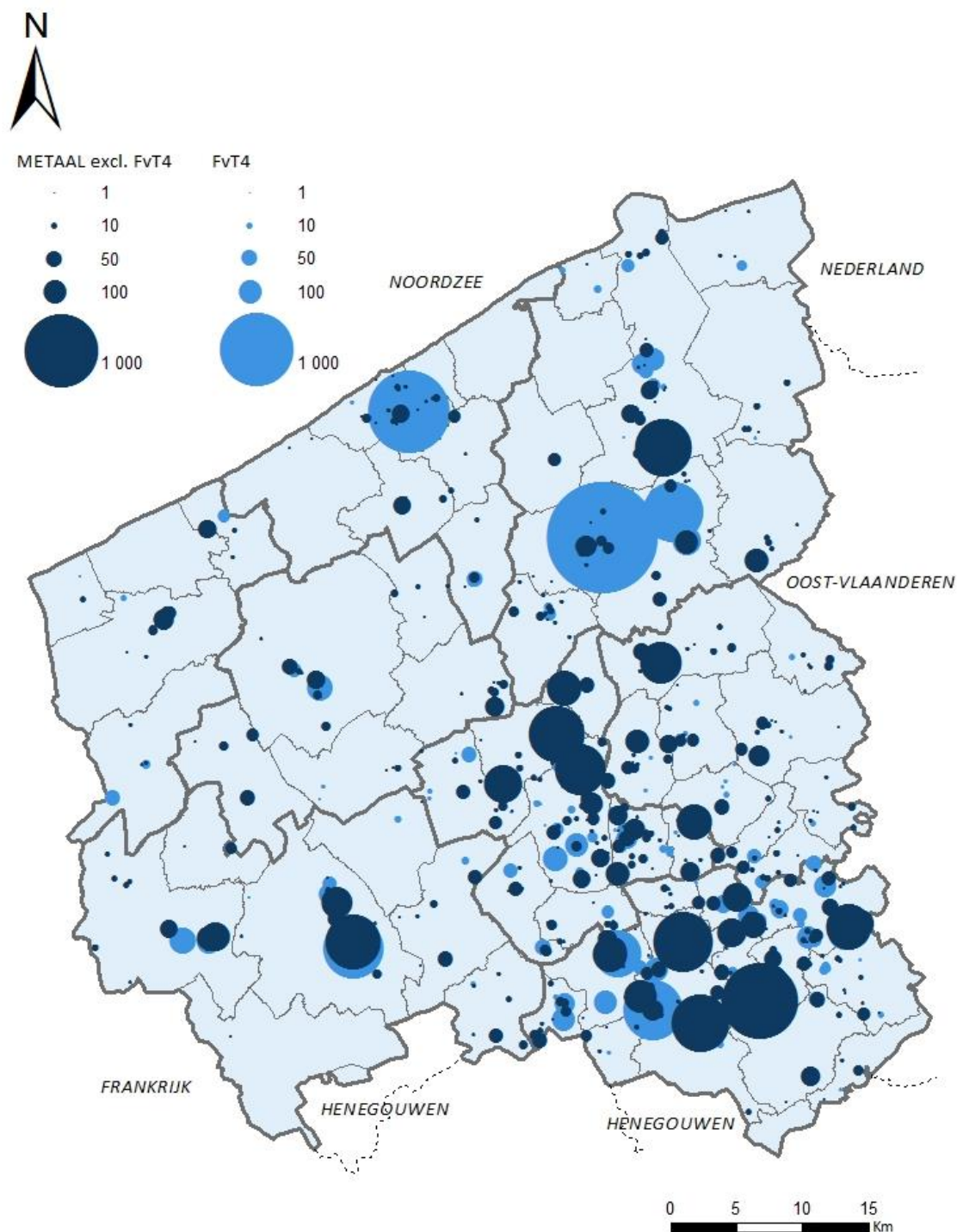
Bron: RSZ, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

3.4. Geografische spreiding van vestigingen

Kaart 3.4.1 toont dat de vestigingen in de metaalsector verspreid zijn over heel West-Vlaanderen. De grote vestigingen met meer dan 100 werknemers - 48 in totaal - concentreren zich vooral in de arrondissementen Kortrijk (19) en Roeselare (10), gevolgd door Brugge (8) en Ieper (7). Bekijken we enkel de grote vestigingen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' - 17 in totaal - dan staan Brugge en Ieper op kop met respectievelijk zeven en vier vestigingen. Kortrijk telt slechts drie vestigingen met meer dan 100 werknemers in de Machinebouw en Mechatronica en Roeselare één (tabel 3.4.1).

Kaart 3.4.1: Geografische spreiding van de vestigingen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector, West-Vlaanderen, 31 december 2015.

Bron: Kubus POM West-Vlaanderen o.b.v. RSZ en RSZPPO, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Tabel 3.4.1: Vestigingen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' (*) en de metaalsector met 100 of meer werknemers, West-Vlaanderen, 31 december 2015.

	Naam	Gemeente	Activiteit	Grootteklasse
1	CNH Industrial - Zedelgem	Zedelgem	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	1.000 tew. of meer
2	Daikin Europe	Oostende	Machines en apparaten voor de koeltechniek en de klimaatregeling	1.000 tew. of meer
3	Bekaert	Zwevegem	Koudtrekken van draad	1.000 tew. of meer
4	Picanol	Ieper	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	500-999 tew.
5	Tyco Electronics Belgium Ec	Oostkamp	Vervaardiging van elektronische onderdelen	500-999 tew.
6	Michel Van De Wiele	Kortrijk	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	500-999 tew.
7	Barco	Kuurne	Optische instrumenten en foto- en filmapparatuur	500-999 tew.
8	Barco	Kortrijk	Optische instrumenten en foto- en filmapparatuur	500-999 tew.
9	Bombardier Transportation Belgium	Brugge	Rollend materieel voor spoorwegen	500-999 tew.
10	Sadef	Hoogdele	Koudvormen of koudfelsen	500-999 tew.
11	Proferro	Ieper	Gieten van ijzer	500-999 tew.
12	Dana Belgium	Brugge	Tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen	200-499 tew.
13	VDL Jonckheere Bus & Coach	Roeselare	Vervaardiging en assemblage van motorvoertuigen	200-499 tew.
14	L.V.D. Company	Wevelgem	Machines voor de metaalbewerking	200-499 tew.
15	Renson Ventilation	Waregem	Ventilatie en zonwering	200-499 tew.
16	Esterline Belgium	Kortrijk	Optische instrumenten en foto- en filmapparatuur	200-499 tew.
17	Joris Ide Site Hille	Wingene	Metalen constructiewerken	200-499 tew.
18	Bekaert	Deerlijk	Koudtrekken van draad	200-499 tew.
19	Mol CY	Staden	Vervaardiging en assemblage van motorvoertuigen	200-499 tew.
20	Betafence	Zwevegem	Artikelen van draad, kettingen en veren	200-499 tew.
21	Bekaert	Ingelmunster	Koudtrekken van draad	200-499 tew.
22	Delta Light	Wevelgem	Verlichtingsapparaten	200-499 tew.
23	Remi Claeys Aluminium	Lichtervelde	Aluminium	200-499 tew.
24	Pullmaflex Benelux	Wevelgem	Artikelen van draad, kettingen en veren	100-199 tew.
25	Coopman Liften	Waregem	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	100-199 tew.
26	Melexis	Ieper	Communicatieapparatuur	100-199 tew.
27	Engicon	Harelbeke	Opslagtanks, drukvaten, silo's, los- en beladingsystemen, transporteurs, storttrechters	100-199 tew.
28	Cassidian Belgium	Oostkamp	Meet-, controle- en navigatie-instrumenten en -apparatuur	100-199 tew.

29	Actum Services	Poperinge	Verspanend bewerken van metalen	100-199 tew.
30	Isocab	Harelbeke	Metalen deuren en vensters	100-199 tew.
31	Packo Inox	Zedelgem	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	100-199 tew.
32	IG Watteeuw International	Oostkamp	Tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen	100-199 tew.
33	Fomeco	Zwevegem	Verspanend bewerken van metalen	100-199 tew.
34	Novy	Kuurne	Elektrische huishoudapparaten	100-199 tew.
35	Konstruktiewerkhuizen Stas	Waregem	Aanhangwagens, caravans en opleggers	100-199 tew.
36	PsiControl	Ieper	Elektronische onderdelen	100-199 tew.
37	Boal Belgium	Wevelgem	Aluminium	100-199 tew.
38	Page Electronica	Poperinge	Elektronische onderdelen	100-199 tew.
39	Jonckheere Subcontracting	Roeselare	Plaatwerk en lasconstructies	100-199 tew.
40	BEP Europe	Brugge	Productie- en laboratorium testmachines voor de automobiellndustrie	100-199 tew.
41	Sapa Rc Profiles Vestiging Lichtervelde	Lichtervelde	Aluminium	100-199 tew.
42	Packo Inox	Diksmuide	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	100-199 tew.
43	Vyncke Energietechniek	Harelbeke	Stoomketels	100-199 tew.
44	AVR	Roeselare	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	100-199 tew.
45	Team Industries Roeselare	Roeselare	Persen, stampen en profielwalsen van metaal; poedermetallurgie	100-199 tew.
46	Structuplas	Izegem	Kunststofonderdelen voor motorvoertuigen	100-199 tew.
47	Louage en Wisselinck	Ardooie	Hang- en sluitwerk	100-199 tew.
48	SKT	Ieper	Machines en apparaten voor de koeltechniek en de klimaatregeling	100-199 tew.

(*) Vestigingen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' in blauw gemarkeerd.

Bron: Kubus POM West-Vlaanderen o.b.v. RSZ en RSZPPO, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

4. Zelfstandigen

Het aantal zelfstandigen en helpers (exclusief zelfstandigen in bijberoep) in de Fabriek 'Machinebouw en Mechanica' is laag³. Op 31 december 2016 telde West-Vlaanderen 116 zelfstandigen en helpers in de Fabriek (tabel 4.1). In de periode 2011-2016 daalde hun aantal met 15,3% van 137 naar 116 (figuur 4.1). Het aandeel binnen het Vlaamse Gewest kende een minieme toename van 55,7% in 2011 naar 56% in 2016.

Eind 2016 waren in West-Vlaanderen 449 zelfstandigen en helpers actief in de metaalsector. Hun aantal kende in de periode 2011-2016 een gelijkaardige afname (-16,7%) als in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica'. Aangezien de daling in dezelfde periode in Vlaanderen iets kleiner was, daalde het West-Vlaamse aandeel in het totale aantal zelfstandigen en helpers in de Vlaamse metaalsector van 36,2% naar 35,1%.

Tabel 4.1: Zelfstandigen naar hoedanigheid en helpers (a) in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 31 december 2011 en 31 december 2016.

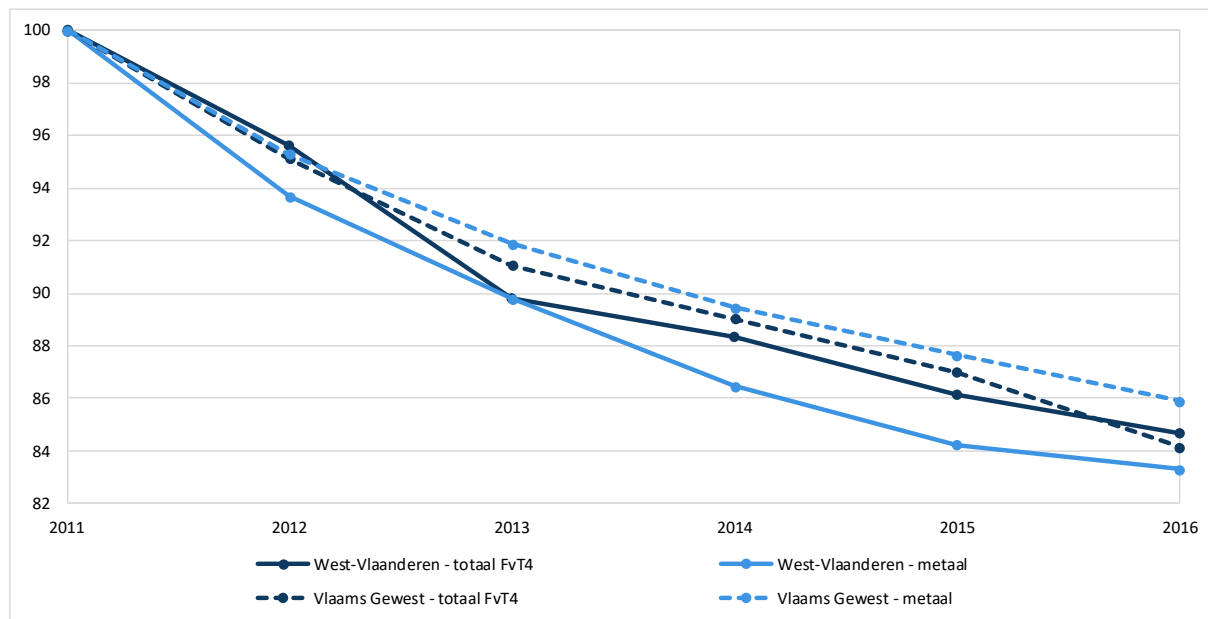
	Hoedanigheid	31 december 2011		31 december 2016	
		FvT4	Metaal	FvT4	Metaal
West-Vlaanderen	Z-HB	95	390	71	297
	Z-BB	3	34	2	30
	Z-ANP	29	93	37	114
	H	13	56	8	38
	Z+H	137	539	116	449
Vlaams Gewest	Z-HB	172	1.100	120	864
	Z-BB	9	118	4	100
	Z-ANP	58	286	75	333
	H	16	103	12	82
	Z+H	246	1.489	207	1.279
% WV in VLG	Z-HB	55,2%	35,5%	59,2%	34,4%
	Z-BB	33,3%	28,8%	50,0%	30,0%
	Z-ANP	50,0%	32,5%	49,3%	34,2%
	H	81,3%	54,4%	66,7%	46,3%
	Z+H	55,7%	36,2%	56,0%	35,1%

(a) Z-HB = Zelfstandigen in hoofdberoep; Z-BB = Zelfstandigen in bijberoep; Z-ANP = Zelfstandigen actief na pensioenleeftijd; H = Helpers; Z+H = Zelfstandigen (excl. bijberoep) en helpers.

Bron: RSVZ, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

³ Het aantal zelfstandigen en helpers (exclusief zelfstandigen in bijberoep) in West-Vlaanderen is in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' (116) veel lager dan in de Fabriek 'Nieuwe Materialen' (700) en de Fabriek 'Voeding en dranken' (1.580).

Figuur 4.1: Evolutie van het aantal zelfstandigen (excl. bijberoep) en helpers in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 2011-2016 (index 2011=100).

Bron: RSVZ, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

5. Bedrijven

5.1. Actieve ondernemingen

De registratie van het aantal actieve btw-plichtigen gebeurt volgens het adres van de hoofdzetel. In die zin verschilt onderstaande analyse van de analyse van de loontrekkende tewerkstelling, die gebeurde volgens plaats van tewerkstelling (vestiging⁴).

Het aantal actieve ondernemingen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' daalde in West-Vlaanderen tussen 2011 en 2016 van 405 naar 387 (-4,4%) (tabel 5.1.1 en figuur 5.1.1). Ook in het Vlaamse Gewest was er een daling (-6,9%) die nog groter was dan in West-Vlaanderen. Hierdoor steeg het aandeel van de West-Vlaamse ondernemingen van 27,5% naar 28,2%.

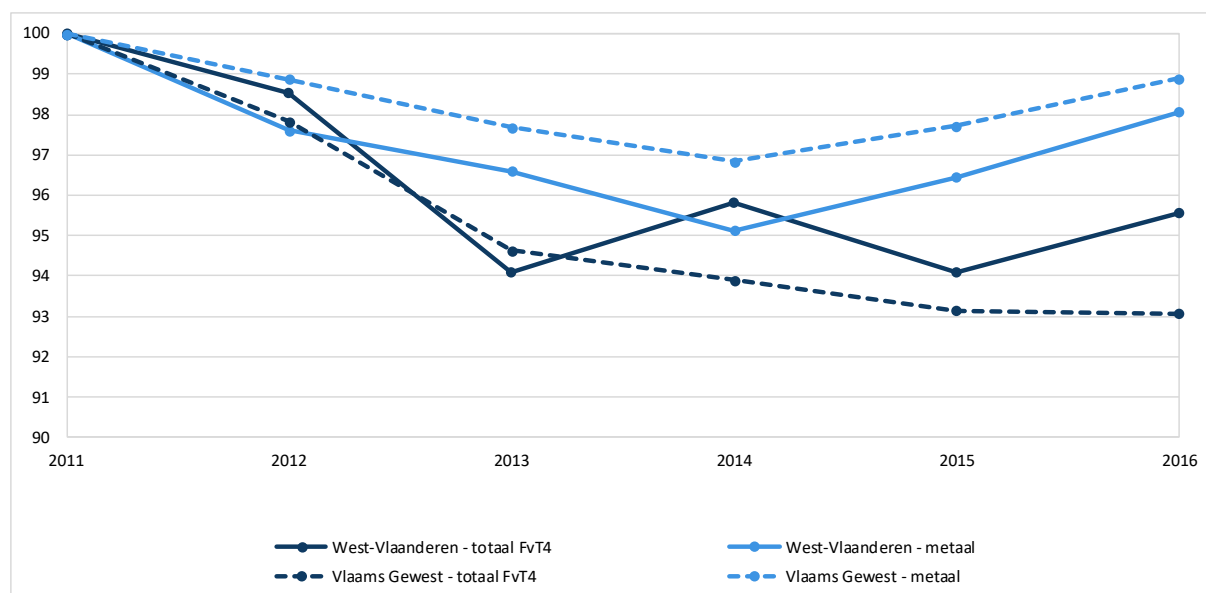
In zowel West-Vlaanderen als Vlaanderen daalde het aantal actieve ondernemingen in de metaalsector. Deze afnames (respectievelijk -1,9% en -1,1%) waren minder groot dan bij de Fabriek.

Tabel 5.1.1: Actieve ondernemingen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 31 december 2011 en 31 december 2016.

	31 december 2011		31 december 2016	
	FvT4	Metaal	FvT4	Metaal
West-Vlaanderen	405	2.175	387	2.133
Vlaams Gewest	1.474	8.831	1.372	8.734
% WVl in VLG	27,5%	24,6%	28,2%	24,4%

Bron: FOD Economie (ADSEI), Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Figuur 5.1.1: Evolutie van het aantal actieve ondernemingen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 2011-2016 (index 2011=100).

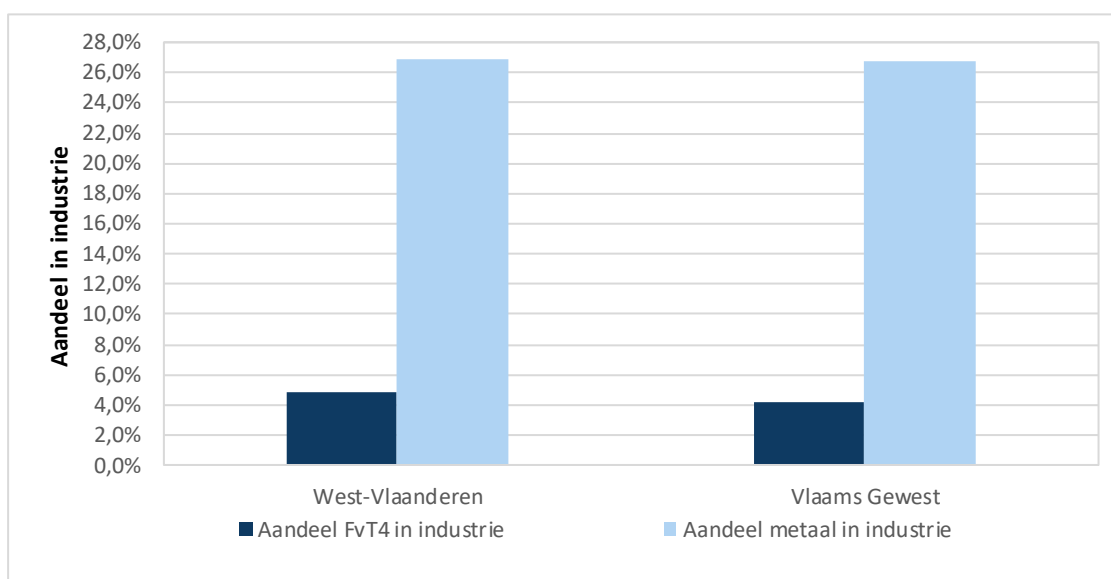

Bron: FOD Economie (ADSEI), Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

⁴ Een vestiging is elke plaats die geografisch kan worden geïdentificeerd met een adres en waar ten minste één activiteit van de onderneming wordt uitgeoefend of van waaruit de activiteit wordt uitgeoefend.

De Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' vertegenwoordigt in West-Vlaanderen amper 4,9% van het aantal actieve ondernemingen in de West-Vlaamse industrie (figuur 5.1.2). De West-Vlaamse actieve ondernemingen in de metaalsector vertegenwoordigen 26,9% van het aantal actieve ondernemingen in de industrie. In Vlaanderen ligt het aandeel actieve ondernemingen in de industrie in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' (4,2%) iets lager dan in West-Vlaanderen terwijl het aandeel van de metaalsector in het aantal industriële ondernemingen (26,8%) nagenoeg even groot is als in West-Vlaanderen.

Figuur 5.1.2: Aandeel van de actieve ondernemingen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector in de industrie, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 31 december 2016.

Bron: FOD Economie (ADSEI), Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

5.2. Starters en uittredingen

Het aantal starters⁵ wordt gedefinieerd als de som van het aantal inschrijvingen van nieuwe btw-plichtigen en het aantal wederonderwerpingen van btw-plichtige ondernemingen. Niet-btw-plichtige ondernemingen (zoals sommige handelsvennootschappen of non-profitorganisaties) worden niet opgenomen. Het aantal uittredingen wordt gedefinieerd als het aantal btw-plichtigen dat niet langer als actief wordt bestempeld omwille van stopzettingen of faillissementen.

Omwille van de kleine absolute aantallen starters en uittredingen bekijken we hier het totale aantal starters en uittreders over de periode 2011-2016 en de gemiddelde starters- en uittredingsratio⁶ in deze periode.

⁵ De definitie van starters en uittredingen is in deze statistiek wel administratief. Zo vinden we onder de starters ook ondernemingen die worden omgevormd van "natuurlijk persoon" naar "rechtspersoon". Dit zorgt ervoor dat deze ondernemingen tweemaal worden geregistreerd, namelijk als een schrapping (van de natuurlijke persoon) en een inschrijving (als rechtspersoon). In werkelijkheid gaat het echter om dezelfde onderneming, zij het dan onder een andere juridische vorm. Het is niet mogelijk om dergelijke administratieve starters uit de statistiek te filteren. De redenen waarom een onderneming de activiteiten stopzet kunnen vrij divers zijn (vrijwillige stopzetting van de activiteiten, faillissement, het ontbreken van attesten of vergunningen, een fusie tussen twee of meer ondernemingen, een administratieve wijziging, enz.).

⁶ Berekend als het gemiddeld aantal starters in verhouding tot het gemiddeld aantal actieve ondernemingen. De

De startersratio in de Fabriek ligt lager dan de algemene startersratio en dit zowel in West-Vlaanderen als in het Vlaamse Gewest (tabel 5.2.1).

De algemene startersratio lag in de periode 2011-2016 in West-Vlaanderen lager dan in het Vlaamse Gewest (7,8% tegenover 8,8%), maar het verschil in startersratio tussen West-Vlaanderen en Vlaanderen wat de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' betreft is nog iets groter (3,4% tegenover 4,7%).

Tabel 5.2.1: Aantal starters en gemiddelde startersratio in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 2011-2016.

	FvT4		Metaal		Industrie		Totaal	
	Starters	Startersratio	Starters	Startersratio	Starters	Startersratio	Starters	Startersratio
West-Vlaanderen	80	3,4%	617	4,9%	2.528	5,4%	50.535	7,8%
Vlaams Gewest	393	4,7%	2.911	5,6%	12.566	6,6%	269.011	8,8%
% WV in VLG	20,4%		21,2%		20,1%		18,8%	

Bron: FOD Economie (ADSEI), Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Ook de uittredingsratio ligt in de Fabriek lager dan de algemene uittredingsratio en dit zowel in West-Vlaanderen als in het Vlaamse Gewest (tabel 5.2.2). Het verschil is wel minder groot dan bij de startersratio en dit zowel wat betreft de verschillen tussen de Fabriek en de totale economie als de verschillen tussen West-Vlaanderen (3,8%) en het Vlaamse Gewest (4,6%).

Tabel 5.2.2: Aantal uittredingen en gemiddelde uittredingsratio in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 2011-2016.

	FvT4		Metaal		Industrie		Totaal	
	Uittredingen	Uittredingsratio	Uittredingen	Uittredingsratio	Uittredingen	Uittredingsratio	Uittredingen	Uittredingsratio
West-Vlaanderen	90	3,8%	571	4,5%	2.272	4,9%	37.793	5,8%
Vlaams Gewest	385	4,6%	2.588	5,0%	10.458	5,5%	194.852	6,4%
% WV in VLG	23,4%		22,1%		21,7%		19,4%	

Bron: FOD Economie (ADSEI), Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

5.3. Overlevingspercentage van starters

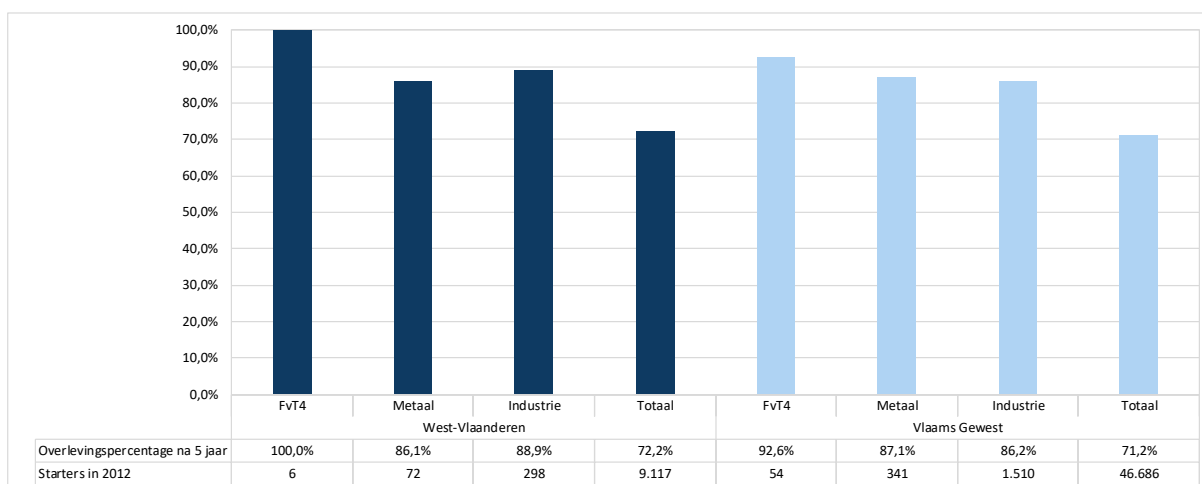
In figuur 5.3.1 wordt het overlevingspercentage gevisualiseerd. Om het overlevingspercentage van starters te berekenen wordt gebruik gemaakt van de start- en stopzettingsdatum van ondernemingen in Lokovest, een extract van de KBO. Op basis hiervan kunnen we de exacte leeftijd van de onderneming bij stopzetting berekenen. De definitie van starters en stopzettingen is wel

gemiddelde uittredingsratio werd op analoge wijze berekend.

administratief⁷. In tegenstelling tot eerdere analyses van het overlevingspercentage van starters (in o.a. West-Vlaanderen Ontcijferd – editie 2016) worden nu ook de starters zonder activiteitencode meegenomen, waardoor het totaalcijfer in absolute termen hoger ligt.

De zes ondernemingen opgestart in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' in 2012 in West-Vlaanderen bleken vijf jaar nog allemaal actief te zijn. In het Vlaamse Gewest waren vier van de 54 in 2012 gestarte ondernemingen vijf jaar later niet meer actief. Dit resulteert in overlevingspercentages in de Fabriek van 100% in West-Vlaanderen en 92,6% in het Vlaamse Gewest. Deze percentages zijn hoog in vergelijking met de overlevingspercentages in de metaalsector (86,1% in West-Vlaanderen en 87,1% in Vlaanderen) en de industrie en bijzonder hoog in vergelijking met de totale economie.

Figuur 5.3.1: Overlevingspercentage in 2017 na vijf jaar van ondernemingen gestart in 2012, de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest.

Bron: Lokovest (5/7/2018), Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

⁷ Cfr. Voetnoot 5.

6. Toegevoegde waarde

De toegevoegde waarde is het bedrag dat de productiefactoren aan de waarde van de verbruikte goederen en diensten toevoegen en is gelijk aan het verschil tussen de waarde van de geproduceerde goederen en diensten en de waarde van de in het productieproces verbruikte goederen en diensten. Anders gezegd kan de bruto toegevoegde waarde ook beschouwd worden als de som van de vergoedingen voor de primaire productiefactoren die zijn ingeschakeld in het productieproces (lonen, wedden, kapitaalinkomen, winst ...).

De toegevoegde waardestatistieken van de Nationale Bank van België (NBB) kunnen niet opgesplitst worden naar subsector. Daarom analyseren we hier de sectoren 'vervaardiging van informaticaproducten en elektronische en optische producten (Nace-Bel 26)' en 'vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen (Nace-Bel 28)'. De Nace-Belcode 26 is ruimer dan wat wordt meegenomen in de afbakening van de machinebouw en mechatronica; Nace-Belcode 27.9 is de enige code binnen de sector 27 en wordt daarom niet meegenomen.

Deze cijfers worden geregistreerd naar maatschappelijke zetel. Hierdoor wordt een belangrijk deel van de in West-Vlaanderen gerealiseerde toegevoegde waarde niet in West-Vlaanderen geregistreerd. Omgekeerd zal voor West-Vlaanderen ook toegevoegde waarde worden meegenomen die in niet- West-Vlaamse vestigingen werd gerealiseerd. Het feit dat West-Vlaanderen relatief meer kmo's telt dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest speelt ook een rol.

Rekening houdend met de hierboven beschreven opmerkingen omtrent de afbakening van de sector blijkt de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' in West-Vlaanderen in 2016 bijna 1,4 miljard euro toegevoegde waarde te genereren (tabel 6.1). Dit is ruim één derde van de Vlaamse toegevoegde waarde in de Fabriek (34,9%). Het aandeel van West-Vlaanderen nam tussen 2011 en 2016 wel af. De toegevoegde waarde in de Fabriek steeg in West-Vlaanderen (+2,9%) immers minder sterk dan in Vlaanderen (+16,4%) (figuur 6.1). Met een toegevoegde waarde van iets meer dan 2,7 miljard euro realiseerde West-Vlaanderen 23,1% van het Vlaamse totaal in de metaalsector. In zowel West-Vlaanderen (-0,4%) als Vlaanderen (-0,9%) kende de toegevoegde waarde in de metaalsector in de periode 2011-2016 een lichte afname; het aandeel van West-Vlaanderen in het Vlaamse cijfer bleef op nagenoeg hetzelfde niveau (23% in 2011; 23,1% in 2016).

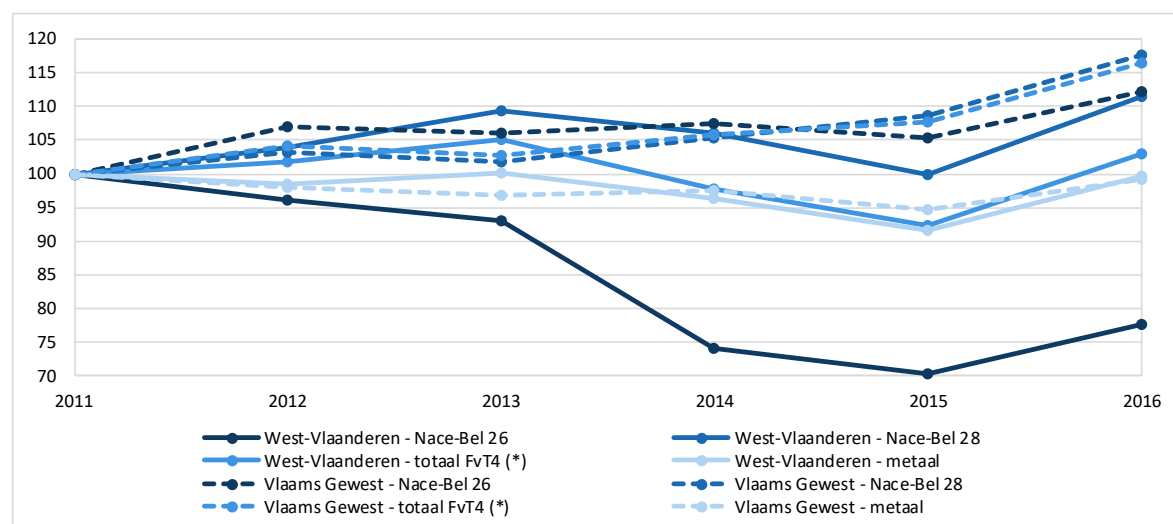
Tabel 6.1: Toegevoegde waarde (miljoen euro) tegen lopende prijzen de sectoren 'vervaardiging van informaticaproducten en elektronische en optische producten (Nace-Bel 26)' en 'vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen (Nace-Bel 28)', West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 2011 en 2016.

	2011			2016			Metaal
	Verv. van informaticaproducten en elektronische en optische producten (26)	Verv. van machines, apparaten en werktuigen (28)	FvT4 (*)	Verv. van informaticaproducten en elektronische en optische producten (26)	Verv. van machines, apparaten en werktuigen (28)	FvT4 (*)	
West-Vlaanderen	342	990	1.332	2.716	266	1.105	2.705
Vlaams Gewest	831	2.545	3.377	11.796	933	2.997	11.689
% WVl in VLG	41,2%	38,9%	39,5%	23,0%	28,5%	36,9%	23,1%

(*) Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' = Nace-Bel 26 + 28.

Bron: NBB, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Figuur 6.1: Evolutie van de toegevoegde waarde in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' (*) en de metaalsector, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 2011-2016 (index 2011=100).

(*) Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' = Nace-Bel 26 + 28.

Bron: NBB, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

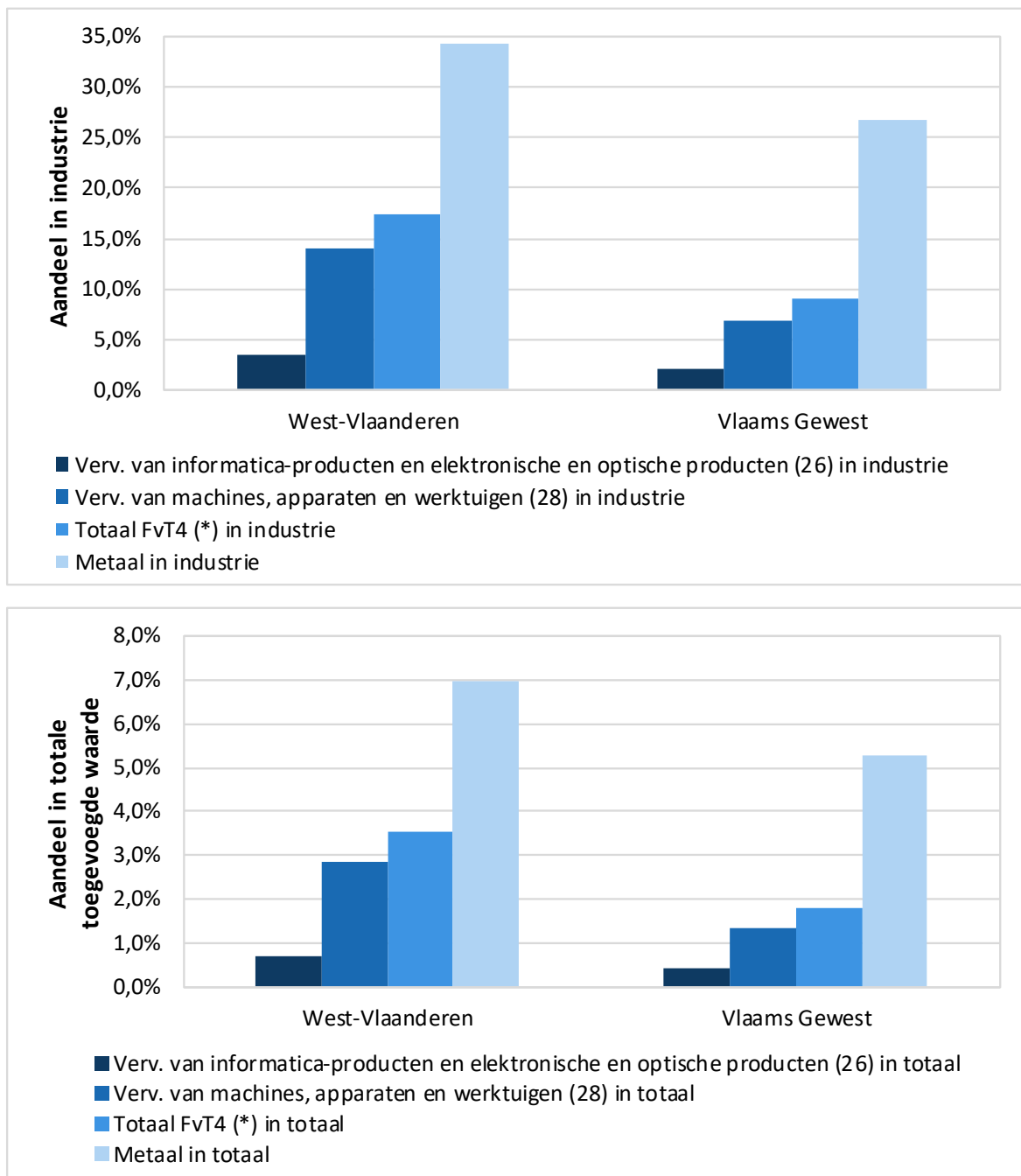
Figuur 6.2 toont het verschil weer tussen West-Vlaanderen en het Vlaamse Gewest wat de bijdrage van de Fabriek tot de globale gecreëerde toegevoegde waarde of de toegevoegde waarde gecreëerd door de industrie in de regio's betreft.

In West-Vlaanderen zorgt de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' voor 17,4% van de industriële toegevoegde waarde en 3,5% van de totale toegevoegde waarde. In het Vlaamse Gewest zijn die

aandelen een stuk kleiner, namelijk 9% en 1,8%. Ook het aandeel van de West-Vlaamse metaalsector in de industriële toegevoegde waarde (34,3%) en de totale toegevoegde waarde (7%) is groter dan in Vlaanderen (respectievelijk 26,7% en 5,3%), maar het verschil is minder groot dan bij de Fabriek.

Figuur 6.2: Aandeel van de toegevoegde waarde in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' (*) en de metaalsector in de industrie en de totale tewerkstelling, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 31 december 2016.

(*) Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' = Nace-Bel 26 + 28.

Bron: NBB, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

7. Samenvattende tabellen

Tabel 7.1: Samenvattende tabel voor de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica', West-Vlaanderen en Vlaams Gewest.

Indicator	Datum	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest	% WVl in VLG
<i>LOONTREKKENDE TEWERKSTELLING</i>				
Aantal loontrekkenden, waarvan:	31/12/2016	11.568	28.008	41,3%
- vestiging < 50 tew.	31/12/2016	2.497	7.171	34,8%
- vestiging 50 à 199 tew.	31/12/2016	2.670	7.166	37,3%
- vestiging ≥ 200 tew.	31/12/2016	6.401	13.671	46,8%
Evolutie loontrekkenden	2011-2016	-6,3%	-5,4%	
Aandeel loontrekkenden machinebouw en mechatronica in industrie	31/12/2016	14,1%	7,8%	
Specialisatiegraad t.o.v. Vlaams Gewest	31/12/2016	222,3	100,0	
Aantal vestigingen, waarvan:	31/12/2016	211	650	32,5%
- vestiging < 50 tew.	31/12/2016	179	560	32,0%
- vestiging 50 à 199 tew.	31/12/2016	25	71	35,2%
- vestiging ≥ 200 tew.	31/12/2016	7	19	36,8%
Aantal loontrekkenden per vestiging	31/12/2016	54,8	43,1	
Top 3 subsectoren o.b.v. loontrekkenden:				
1. Verv. van andere machines en apparaten voor algemeen gebruik (28.2)	31/12/2016	3.268	7.785	42,0%
2. Verv. van machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw (28.3)	31/12/2016	3.209	5.000	64,2%
3. Verv. van andere machines, apparaten en werktuigen voor specifieke doeleinden (28.9)	31/12/2016	2.344	4.081	57,4%
<i>ZELFSTANDIGEN</i>				
Aantal zelfstandigen (excl. bijberoep) en helpers	31/12/2016	116	207	56,0%
Evolutie zelfstandigen (excl. bijberoep) en helpers	2011-2016	-15,3%	-15,9%	
<i>BEDRIJVEN</i>				
Aantal actieve ondernemingen	2016	387	1.372	28,2%
Evolutie aantal actieve ondernemingen	2011-2016	-4,4%	-6,9%	
Aandeel actieve ondernemingen FvT4 in industrie	2016	4,9%	4,2%	
Aantal starters	2011-2016	80	393	20,4%
Gemiddelde startersratio	2011-2016	3,4%	4,7%	
Aantal stopzettingen en faillissementen	2011-2016	90	385	23,4%
Gemiddelde uittredingsratio	2011-2016	3,8%	4,6%	
Overlevingspercentage na vijf jaar van starters in 2012	2017	100,0%	92,6%	

TOEGEVOEGDE WAARDE

Toegevoegde waarde (x1.000.000 euro) in FvT4 (Nace-Bel 26 + 28)	2016	1.371	3.930	34,9%
Evolutie toegevoegde waarde in FvT4 (Nace-Bel 26 + 28)	2011-2016	+2,9%	+16,4%	
Aandeel toegevoegde waarde in FvT4 (Nace-Bel 26 + 28) in industrie	2016	17,4%	9,0%	

Bron: RSZ, RSVZ, FOD Economie (ADSEI), NBB, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Tabel 7.2: Samenvattende tabel voor de metaalsector, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest.

Indicator	Datum	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest	% WV in VLG
<i>LOONTREKKENDE TEWERKSTELLING</i>				
Aantal loontrekkenden, waarvan:	31/12/2016	28.850	121.391	23,8%
- vestiging < 50 tew.	31/12/2016	8.127	30.683	26,5%
- vestiging 50 à 199 tew.	31/12/2016	7.321	27.145	27,0%
- vestiging ≥ 200 tew.	31/12/2016	13.402	63.563	21,1%
Evolutie loontrekkenden	2011-2016	-5,9%	-11,2%	
Aandeel loontrekkenden metaal in industrie	31/12/2016	34,9%	33,9%	
Specialisatiegraad t.o.v. Vlaams Gewest	31/12/2016	127,0	100,0	
Aantal vestigingen, waarvan:	31/12/2016	865	3.292	26,3%
- vestiging < 50 tew.	31/12/2016	765	2.919	26,2%
- vestiging 50 à 199 tew.	31/12/2016	77	286	26,9%
- vestiging ≥ 200 tew.	31/12/2016	23	87	26,4%
Aantal loontrekkenden per vestiging	31/12/2016	33,4	36,9	
Top 3 subsectoren o.b.v. loontrekkenden:				
1. Verv. van machines, apparaten en werktuigen, n.e.g. (28)	31/12/2016	10.258	23.395	43,8%
2. Verv. van producten van metaal, exclusief machines en apparaten (25)	31/12/2016	8.345	36.920	22,6%
3. Verv. van informaticaproducten en van elektronische en optische producten (26)	31/12/2016	3.576	8.592	41,6%
<i>ZELFSTANDIGEN</i>				
Aantal zelfstandigen (excl. bijberoep) en helpers	31/12/2016	449	1.279	35,1%
Evolutie zelfstandigen (excl. bijberoep) en helpers	2011-2016	-16,7%	-14,1%	
<i>BEDRIJVEN</i>				
Aantal actieve ondernemingen	2016	2.133	8.734	24,4%
Evolutie aantal actieve ondernemingen	2011-2016	-1,9%	-1,1%	
Aandeel actieve ondernemingen metaal in industrie	2016	26,9%	26,8%	
Aantal starters	2011-2016	617	2.911	21,2%
Gemiddelde startersratio	2011-2016	4,9%	5,6%	
Aantal stopzettingen en faillissementen	2011-2016	571	2.588	22,1%
Gemiddelde uittredingsratio	2011-2016	4,5%	5,0%	
Overlevingspercentage na vijf jaar van starters in 2012	2017	86,1%	87,1%	

<i>TOEGEVOEGDE WAARDE</i>				
Toegevoegde waarde (x1.000.000 euro) in metaal	2016	2.705	11.689	23,1%
Evolutie toegevoegde waarde in metaal	2011-2016	-0,4%	-0,9%	
Aandeel toegevoegde waarde in metaal in industrie	2016	34,3%	26,7%	

Bron: RSZ, RSVZ, FOD Economie (ADSEI), NBB, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

8. Besluit

In juli 2012 maakte de POM West-Vlaanderen een verkennende analyse van de omvang van de West-Vlaamse mechatronicasector en situeerde ze deze sector binnen Vlaanderen. Omdat vele actoren de metaalsector, en in het bijzonder de mechatronicasector misten als Fabriek van de Toekomst, werd deze sector in kaart gebracht. Later werd 'Machinebouw en Mechatronica' toch als een afzonderlijke Fabriek voor de Toekomst beschouwd.

Agoria omschrijft de mechatronicasector als 'de sector van de machinebouwers, de fabrikanten van productie-installaties en de onderdelen hiervan'. Om deze sector af te bakenen werden volgende activiteiten weerhouden: vervaardiging van elektronische onderdelen en printplaten (Nace-Bel 26.1), vervaardiging van meet-, controle- en navigatie-instrumenten en -apparatuur (Nace-Bel 26.5), vervaardiging van bestralingsapparatuur en van elektromedische en elektrotherapeutische apparatuur (Nace-Bel 26.6), vervaardiging van andere elektrische apparatuur (Nace-Bel 27.9) en vervaardiging van machines, apparaten werktuigen (Nace-Bel 28). Omdat de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' integraal deel uitmaakt van de metaalsector (Nace-Bel 24 t/m 30) nemen we deze sector ook systematisch mee in de analyse.

Eind 2016 telde West-Vlaanderen 11.568 **loontrekkenden** in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica'. De Fabriek vertegenwoordigt hiermee 40,4% van de tewerkstelling in de metaalsector. In Vlaanderen ligt het aandeel van machinebouw en mechatronica in de metaalsector een stuk lager (23,1%). Het West-Vlaamse aandeel binnen Vlaanderen bedraagt 41,3% voor de Fabriek en 23,6% voor de metaalsector.

In de periode 2011-2016 daalde het aantal loontrekkenden in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector en dit in zowel West-Vlaanderen als Vlaanderen. In de Fabriek was de afname in West-Vlaanderen (-6,3%) iets groter dan in Vlaanderen (-5,4%); in de metaalsector daalde de tewerkstelling in West-Vlaanderen (-5,9%) duidelijk minder sterk dan in Vlaanderen (-11,2%).

De sterke aanwezigheid van de machinebouw en mechatronicasector in het West-Vlaamse economische weefsel blijkt ook uit het aandeel loontrekkenden in de industrie (14,1%) en de totale economie (2,8%). Deze percentages liggen duidelijk hoger dan in Vlaanderen (respectievelijk 7,8% en 1,2%). Ook in de metaalsector is het West-Vlaamse aandeel in de industrie (34,9%) en de totale economie (6,8%) groter dan in Vlaanderen (respectievelijk 33,9 en 5,4%), maar de verschillen zijn veel kleiner in vergelijking met de Fabriek.

Het grote belang van West-Vlaanderen ten opzichte van Vlaanderen in de Fabriek blijkt ook uit de hoge specialisatiegraad (222,3). Ook in de metaalsector heeft West-Vlaanderen een specialisatie (127,0). In tegenstelling tot de metaalsector kon de machinebouw en mechatronica haar specialisatie niet combineren met een betere tewerkstellingsevolutie in de periode 2011-2016 in vergelijking met Vlaanderen. Bijgevolg wordt machinebouw en mechatronica als een achterblijvende sector bestempeld terwijl de metaalsector zich in het sterke kwadrant bevindt.

Grote **vestigingen** met meer dan 200 werknemers in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' zorgen in West-Vlaanderen voor een groter aandeel van de totale tewerkstelling dan in Vlaanderen (55,3% ten opzichte van 48,8%). In de metaalsector zien we het omgekeerde en staan de grote vestigingen in Vlaanderen in voor een groter aandeel in de totale tewerkstelling dan in West-Vlaanderen (52,4% ten opzichte van 46,5%).

De vestigingen in de metaalsector zijn verspreid over heel West-Vlaanderen, maar de grote vestigingen **concentreren** zich vooral in de arrondissementen Kortrijk en Roeselare. Bekijken we enkel de grote vestigingen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica', dan staan de arrondissementen Brugge en Leper op kop.

Op 31 december 2016 telde West-Vlaanderen slechts 116 **zelfstandigen en helpers** (exclusief zelfstandigen in bijberoep) in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica'; dit is 56% van het Vlaams totaal. De 449 zelfstandigen en helpers in de metaalsector in West-Vlaanderen vertegenwoordigden 35,1% van het Vlaamse cijfer.

In de periode 2011-2016 daalde het aantal zelfstandigen en helpers in de machinebouw en mechatronica en de metaalsector in West-Vlaanderen met respectievelijk 15,3% en 16,7%. Het Vlaamse Gewest kende in dezelfde periode sterk gelijkaardige afnames: -16,7% in de Fabriek en -14,1% in de metaalsector.

Het aantal **actieve ondernemingen** in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' daalde in West-Vlaanderen tussen 2011 en 2016 van 405 naar 387 (-4,4%). In het Vlaamse Gewest was de afname nog groter (-6,9%) waardoor het West-Vlaamse aandeel steeg van 27,5% naar 28,2%. In de metaalsector was de afname in West-Vlaanderen (-1,9%) in dezelfde periode iets groter dan in Vlaanderen (-1,1%) waardoor het West-Vlaamse aandeel licht daalde van 24,6% naar 24,4%.

De sterke aanwezigheid van de machinebouw en mechatronica in het West-Vlaamse economische weefsel komt, in tegenstelling tot wat we zagen bij de loontrekkende tewerkstelling, niet echt tot uiting in het aandeel actieve ondernemingen in de industrie. Met amper 4,9% ligt het aandeel actieve ondernemingen in de industrie in West-Vlaanderen iets hoger dan in Vlaanderen (4,2%). Het aandeel van de metaalsector in het aantal industriële ondernemingen is in Vlaanderen (26,8%) nagenoeg even groot als in Vlaanderen (26,9%).

In de periode 2011-2016 telde West-Vlaanderen 80 **starters** in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica'; dit is 20,4% van het Vlaamse totaal, wat eerder laag is in vergelijking met andere indicatoren. Drukken we het aantal starters uit ten opzichte van het aantal actieve ondernemingen dat leidt dit tot een startersratio van 3,4% in West-Vlaanderen en 4,7% in Vlaanderen. In de metaalsector liggen de startersratio's in zowel West-Vlaanderen (4,9%) als Vlaanderen (5,6%) hoger dan in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica', maar ook deze ratio's liggen lager dan die voor de industrie en de totale economie.

Tussen 2011 en 2016 telde West-Vlaanderen 90 **uittredingen** in de Fabriek, wat 23,4% is van het Vlaamse totaal. Uitgedrukt ten opzichte van het aantal actieve ondernemingen leidt dit tot een uittredingsratio van 3,8% in West-Vlaanderen en 4,6% in Vlaanderen. In de metaalsector liggen de uittredingsratio's in zowel West-Vlaanderen (4,5%) als Vlaanderen (5%) hoger dan in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica', maar lager dan die voor de industrie en de totale economie. In de metaalsector is de startersratio in zowel West-Vlaanderen als Vlaanderen groter dan de uittredingsratio; in de Fabriek is de startersratio in West-Vlaanderen iets kleiner en in Vlaanderen iets groter dan de uittredingsratio.

De **overlevingspercentages** na vijf jaar van ondernemingen gestart in 2012 liggen voor de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' (100% in West-Vlaanderen en 92,6% in Vlaanderen) duidelijk hoger dan in de metaalsector (86,1% in West-Vlaanderen en 87,1% in Vlaanderen) en de industrie, en aanzienlijk hoger dan deze van de totale economie.

Tot slot stelden we vast dat de ondernemingen in de Fabriek met zetel in West-Vlaanderen bijna 1,4 miljard euro **toegevoegde waarde** genereerden in 2016. De toename van de toegevoegde waarde in de periode 2011-2016 was in West-Vlaanderen (+2,9%) eerder beperkt in vergelijking met Vlaanderen (+16,4%), waardoor het West-Vlaamse aandeel daalde van 39,5% naar 34,9%. Met een toegevoegde waarde van iets meer dan 2,7 miljard euro realiseerde West-Vlaanderen 23,1% van het Vlaamse totaal in de metaalsector. In zowel West-Vlaanderen (-0,4%) als Vlaanderen (-0,9%) kende de toegevoegde waarde in de metaalsector tussen 2011 en 2016 een lichte afname.

Het aandeel van de toegevoegde waarde van de Fabriek in de industrie is duidelijk groter in West-Vlaanderen (17,4%) dan in Vlaanderen (9%). Het lage aandeel inzake actieve ondernemingen in de industrie (cfr. infra) heeft dus niet geleid tot een laag aandeel inzake toegevoegde waarde. Ook het aandeel van de West-Vlaamse metaalsector in de industriële toegevoegde waarde (34,3%) is groter dan in Vlaanderen (26,7%), maar het verschil is minder groot dan bij de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica'.

9. Bijlagetabellen

Tabel 9.1: Overzicht subsectoren in de Machinebouw en Mechatronica.

- 26.1 VERVAARDIGING VAN ELEKTRONISCHE ONDERDELEN EN PRINTPLATEN**
- 26.11 Vervaardiging van elektronische onderdelen
26.110 Vervaardiging van elektronische onderdelen
- 26.12 Vervaardiging van elektronische printplaten
26.120 Vervaardiging van elektronische printplaten
- 26.5 VERVAARDIGING VAN MEET-, CONTROLE- EN NAVIGATIE-INSTRUMENTEN EN -APPARATUUR;
VERVAARDIGING VAN UURWERKEN**
- 26.51 Vervaardiging van meet-, controle- en navigatie-instrumenten en -apparatuur
26.510 Vervaardiging van meet-, controle- en navigatie-instrumenten en -apparatuur
- 26.52 Vervaardiging van uurwerken
26.520 Vervaardiging van uurwerken
- 26.6 VERVAARDIGING VAN BESTRALINGSAPPARATUUR EN VAN ELEKTROMEDISCHE EN
ELEKTROTHERAPEUTISCHE APPARATUUR**
- 26.60 Vervaardiging van bestralingsapparatuur en van elektromedische en elektrotherapeutische
apparatuur
26.600 Vervaardiging van bestralingsapparatuur en van elektromedische en
elektrotherapeutische apparatuur
- 27.9 VERVAARDIGING VAN ANDERE ELEKTRISCHE APPARATUUR**
- 27.90 Vervaardiging van andere elektrische apparatuur
27.900 Vervaardiging van andere elektrische apparatuur
- 28 VERVAARDIGING VAN MACHINES, APPARATEN EN WERKTUIGEN, N.E.G.**
- 28.1 Vervaardiging van machines en apparaten voor algemeen gebruik
- 28.11 Vervaardiging van motoren en turbines, exclusief motoren voor luchtvaartuigen,
motorvoertuigen en bromfietsen
28.110 Vervaardiging van motoren en turbines, exclusief motoren voor
luchtvaartuigen, motorvoertuigen en bromfietsen
- 28.12 Vervaardiging van hydraulische apparatuur
28.120 Vervaardiging van hydraulische apparatuur
- 28.13 Vervaardiging van andere pompen en compressoren
28.130 Vervaardiging van andere pompen en compressoren
- 28.14 Vervaardiging van andere kranen en dergelijke artikelen
28.140 Vervaardiging van andere kranen en dergelijke artikelen
- 28.15 Vervaardiging van tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen
28.150 Vervaardiging van tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen
- 28.2 Vervaardiging van andere machines en apparaten voor algemeen gebruik
- 28.21 Vervaardiging van ovens en branders
28.210 Vervaardiging van ovens en branders
- 28.22 Vervaardiging van hijs-, hef- en transportwerktuigen
28.220 Vervaardiging van hijs-, hef- en transportwerktuigen kunststof
- 28.23 Vervaardiging van kantoormachines en -uitrusting (exclusief computers en
randapparatuur)
28.230 Vervaardiging van kantoormachines en -uitrusting (exclusief compu-
ters en randapparatuur)
- 28.24 Vervaardiging van elektrisch handgereedschap
28.240 Vervaardiging van elektrisch handgereedschap
- 28.25 Vervaardiging van machines en apparaten voor de koeltechniek en de
klimaatregeling, voor niet-huishoudelijk gebruik
28.250 Vervaardiging van machines en apparaten voor de koeltechniek en de
klimaatregeling, voor niet-huishoudelijk gebruik

- 28.29 Vervaardiging van andere machines en apparaten voor algemeen gebruik, n.e.g.
 - 28.291 Vervaardiging van verpakkingsmachines
 - 28.292 Vervaardiging van weegtoestellen
 - 28.293 Vervaardiging van toestellen voor het spuiten van vloeistoffen of poeder
 - 28.294 Vervaardiging van verkoopautomaten
 - 28.295 Vervaardiging van filtreertoestellen
 - 28.296 Vervaardiging van hogedrukreinigers, zandstraalapparaten en dergelijk reinigingsmateriaal
 - 28.299 Vervaardiging van andere machines en apparaten voor algemeen gebruik, n.e.g.
- 28.3 Vervaardiging van machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw
 - 28.30 Vervaardiging van machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw
 - 28.300 Vervaardiging van machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw
- 28.4 Vervaardiging van niet-verspanende machines voor de metaalbewerking en van gereedschapswerktuigen
 - 28.41 Vervaardiging van machines voor de metaalbewerking
 - 28.410 Vervaardiging van machines voor de metaalbewerking
 - 28.49 Vervaardiging van andere gereedschapswerktuigen
 - 28.490 Vervaardiging van andere gereedschapswerktuigen
- 28.9 Vervaardiging van andere machines, apparaten en werktuigen voor specifieke doeleinden
 - 28.91 Vervaardiging van machines voor de metallurgie
 - 28.910 Vervaardiging van machines voor de metallurgie
 - 28.92 Vervaardiging van machines voor de winning van delfstoffen en voor de bouw
 - 28.920 Vervaardiging van machines voor de winning van delfstoffen en voor de bouw
 - 28.93 Vervaardiging van machines voor de productie van voedings- en genotmiddelen
 - 28.930 Vervaardiging van machines voor de productie van voedings- en genotmiddelen
 - 28.94 Vervaardiging van machines voor de productie van textiel, kleding en leer
 - 28.940 Vervaardiging van machines voor de productie van textiel, kleding en leer
 - 28.95 Vervaardiging van machines voor de productie van papier en karton
 - 28.950 Vervaardiging van machines voor de productie van papier en karton
 - 28.96 Vervaardiging van machines voor de kunststof- en rubberindustrie
 - 28.960 Vervaardiging van machines voor de kunststof- en rubberindustrie
 - 28.99 Vervaardiging van andere machines, apparaten en werktuigen voor specifieke doeleinden, n.e.g.
 - 28.990 Vervaardiging van andere machines, apparaten en werktuigen voor specifieke doeleinden, n.e.g.

Bron: Nace-Bel 2008, Economische activiteitennomenclatuur, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Tabel 9.2: Situering van de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' en de metaalsector op basis van de loontrekkende tewerkstelling, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest, 31 december 2011 en 31 december 2016.

Indicator	West-Vlaanderen			Vlaams Gewest			% WVl in VLG	
	31/12/2011	31/12/2016	2011-2016	31/12/2011	31/12/2016	2011-2016	31/12/2011	31/12/2016
FvT4	12.349	11.568	-6,3%	29.604	28.008	-5,4%	41,7%	41,3%
Metaal	30.447	28.658	-5,9%	136.674	121.391	-11,2%	22,3%	23,6%
Industrie	86.820	82.040	-5,5%	382.241	357.681	-6,4%	22,7%	22,9%
Totaal	408.472	418.932	+2,6%	2.183.163	2.254.310	+3,3%	18,7%	18,6%
Aandeel FvT4 in industrie	14,2%	14,1%		7,7%	7,8%			
Aandeel metaal in industrie	35,1%	34,9%		35,8%	33,9%			
Aandeel FvT4 in totaal	3,0%	2,8%		1,4%	1,2%			
Aandeel metaal in totaal	7,5%	6,8%		6,3%	5,4%			
Specialisatiegraad FvT4 t.o.v. Vl. Gewest	222,9	222,3		100,0	100,0			
Specialisatiegraad metaal t.o.v. Vl. Gewest	119,1	127,0		100,0	100,0			

Bron: RSZ, Verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Tabel 9.3: Top 100 van vestigingen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' op basis van loontrekkende tewerkstelling, West-Vlaanderen, 31 december 2015.

	Naam	Gemeente	Activiteit	Grootteklasse tew.	Grootteklasse TW (mln euro)
1	CNH Industrial - Zedelgem	Zedelgem	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	≥1.000 tew.	100,0 - 199,9
2	Daikin Europe	Oostende	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	≥1.000 tew.	100,0 - 199,9
3	Picanol	Ieper	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	500-999 tew.	100,0 - 199,9
4	Tyco Electronics Belgium Ec	Oostkamp	Elektronische onderdelen	500-999 tew.	20,0 - 49,9
5	Michel Van De Wiele	Kortrijk	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	500-999 tew.	50,0 - 99,9
6	Dana Belgium	Brugge	Tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen	200-499 tew.	50,0 - 99,9
7	L.V.D. Company	Wevelgem	Machines voor de metaalbewerking	200-499 tew.	20,0 - 49,9
8	Coopman Liften	Waregem	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	100-199 tew.	10,0 - 19,9
9	Cassidian Belgium	Oostkamp	Meet-, controle- en navigatie-instrumenten en -apparatuur	100-199 tew.	5,0 - 9,9
10	Packo Inox	Zedelgem	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	100-199 tew.	10,0 - 19,9
11	IG Watteeuw International	Oostkamp	Tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen	100-199 tew.	10,0 - 19,9
12	PsiControl	Ieper	Elektronische onderdelen	100-199 tew.	10,0 - 19,9
13	Page Electronica	Poperinge	Elektronische onderdelen	100-199 tew.	5,0 - 9,9
14	BEP Europe	Brugge	Productie- en laboratorium testmachines voor de automobieliindustrie	100-199 tew.	10,0 - 19,9
15	Packo Inox	Diksmuide	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	100-199 tew.	5,0 - 9,9
16	AVR	Roeselare	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	100-199 tew.	<5,0
17	SKT	Ieper	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	100-199 tew.	10,0 - 19,9
18	Connect Group	Poperinge	Meet-, controle- en navigatie-instrumenten en -apparatuur	50-99 tew.	<5,0
19	Dewulf	Roeselare	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	50-99 tew.	5,0 - 9,9
20	Reznor Europe	Menen	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	50-99 tew.	5,0 - 9,9
21	Werkhuizen Lapauw	Kortrijk	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	50-99 tew.	<5,0
22	Alliance International	Wevelgem	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	50-99 tew.	10,0 - 19,9
23	Alvey	Deerlijk	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	50-99 tew.	5,0 - 9,9
24	Trislot	Waregem	Filtreertoestellen	50-99 tew.	5,0 - 9,9
25	Donaldson Europe	Brugge	Filtreertoestellen	50-99 tew.	10,0 - 19,9
26	Isobar	Waregem	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	50-99 tew.	<5,0
27	GB Boucherie	Izegem	Machines voor de metaalbewerking	50-99 tew.	5,0 - 9,9
28	Pattyn Packing Lines	Brugge	Verpakkingsmachines	50-99 tew.	5,0 - 9,9
29	Valvan Baling Systems	Menen	Hydraulische apparatuur	50-99 tew.	5,0 - 9,9
30	Xeikon Prepress	Ieper	Materiaal en toebehoren voor drukkers	50-99 tew.	5,0 - 9,9
31	Werkhuizen Romain Soenen	Roeselare	Machines voor de metaalbewerking	50-99 tew.	<5,0
32	Delvano	Harelbeke	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	50-99 tew.	<5,0
33	Otis	Oostkamp	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	50-99 tew.	5,0 - 9,9

34	Hafibo	Waregem	Ontstoffingsinstallaties	50-99 tew.	<5,0
35	Vapo Hydraulics	Moorslede	Tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen	20-49 tew.	<5,0
36	Deprez Construct	Ichtegem	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	20-49 tew.	<5,0
37	Lysair	Wielsbeke	Industriële ontstoffingsinstallaties	20-49 tew.	<5,0
38	Typhoon Industriële Ventilatie	Waregem	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
39	Cofely Axima Refrigeration	Wevelgem	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
40	Constructie Bruynooghe	Staden	Machines voor de productie van voedings- en genotmiddelen	20-49 tew.	<5,0
41	Cluma Engineering	Roeselare	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
42	Stavelse Metaalbouw	Alveringem	Houtbewerkingsmachines	20-49 tew.	<5,0
43	Verbrugge	Ieper	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	20-49 tew.	5,0 - 9,9
44	Werkhuizen Landuyt	Brugge	Houtbewerkingsmachines	20-49 tew.	<5,0
45	Spica	Kortrijk	Elektronische onderdelen	20-49 tew.	<5,0
46	Ypes	Ieper	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
47	Motogroup	Brugge	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
48	Constructie Werkhuizen Demaitere	Moorslede	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	20-49 tew.	<5,0
49	Vandaele Konstruktie	Oostrozebeke	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	20-49 tew.	<5,0
50	Eliet	Zwevegem	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	20-49 tew.	<5,0
51	Matthys	Waregem	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	20-49 tew.	<5,0
52	Cretes	Wevelgem	Ontstoffingsinstallaties	20-49 tew.	<5,0
53	Delaere Engineering	Deerlijk	Weegtoestellen	20-49 tew.	<5,0
54	Werkhuizen Deswarte	Izegem	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
55	Demeyer Construct	Menen	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	20-49 tew.	<5,0
56	Depoortere	Waregem	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	20-49 tew.	<5,0
57	C.E.S.	Kortrijk	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
58	Vameco Bvba	Diksmuide	Motoren en turbines, excl. motoren voor luchtvaartuigen, motorvoertuigen en bromfietsen	20-49 tew.	<5,0
59	Atelier Dumon	Brugge	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
60	Aralco Natural Ventilation Systems	Waregem	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
61	Van Der Vlist Belgium	Brugge	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
62	Desmet Machinebouw Engineering - Desmet Technical Services	Wielsbeke	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	20-49 tew.	<5,0
63	Raf Fieuw Koeltechnieken Onder	Roeselare	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
64	DKR Refrigerations	Harelbeke	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
65	Bascules Robbe	Torhout	Weegtoestellen	20-49 tew.	<5,0
66	Ninix Technologies	Brugge	Elektronische onderdelen	20-49 tew.	<5,0
67	Handsaeme-Machinery	Izegem	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	20-49 tew.	<5,0
68	Spießens	Tielt	Transportbanden	20-49 tew.	<5,0

69	Maes Jonker	Izegem	Gereedschapswerktuigen	20-49 tew.	<5,0
70	Constructiewerkhuizen Deman	Ledegem	Machines voor de winning van delfstoffen en voor de bouw	20-49 tew.	<5,0
71	Marelec Food Technologies	Nieuwpoort	Weegtoestellen	20-49 tew.	<5,0
72	Union	Waregem	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	20-49 tew.	<5,0
73	Devos Agri	Wingene	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	20-49 tew.	<5,0
74	Rdl Engineering	Izegem	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
75	Motus Handling	Menen	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
76	SKT Service	Ieper	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
77	Rentec	Pittem	Afvalrecyclingmachines en industriële drukvaten	20-49 tew.	<5,0
78	Herbo Liften	Knokke-Heist	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
79	Assemblies	Harelbeke	Elektronische printplaten	20-49 tew.	<5,0
80	Limotec	Anzegem	Brand-, gas- en CO-detectiesystemen	20-49 tew.	<5,0
81	Haco	Roeselare	Machines voor de metaalbewerking	20-49 tew.	<5,0
82	Fraxinus	Roeselare	Robotprojecten, manipulatoren, transportinstallaties, verpakkinglijnen, stapelsystemen	10-19 tew.	<5,0
83	Belmeko	Oostkamp	Poederlakinstallaties en spuitcabines	10-19 tew.	<5,0
84	Werkhuizen Lavy	Brugge	Machines voor ontbossing	10-19 tew.	<5,0
85	Evilo	Waregem	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	10-19 tew.	<5,0
86	Spinnekop	Ieper	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	10-19 tew.	<5,0
87	Arisco	Anzegem	Signalisatie en energie management	10-19 tew.	<5,0
88	Rumaro	Ieper	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	10-19 tew.	<5,0
89	Digimatic	Ieper	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	10-19 tew.	<5,0
90	Agila	Ieper	Machines voor de kunststof- en rubberindustrie	10-19 tew.	<5,0
91	Verhoest Marc	Roeselare	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	10-19 tew.	<5,0
92	Meersschaert G.R.J.	Kuurne	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	10-19 tew.	<5,0
93	Emka Machines	Kuurne	Verpakkingmachines	10-19 tew.	<5,0
94	Laco Machinery	Kuurne	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	10-19 tew.	<5,0
95	Saleenco Industries	Wingene	Machines voor de productie van voedings- en genotmiddelen	10-19 tew.	<5,0
96	Schramme Toelevering	Izegem	Tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen	10-19 tew.	<5,0
97	Silobouw Decock P.	Torhout	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	10-19 tew.	<5,0
98	Schramme Industries	Roeselare	Tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen	10-19 tew.	<5,0
99	Berton Koeltechniek	Oostende	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	10-19 tew.	<5,0
100	V-Cons	Alveringem	Machines voor de productie van voedings- en genotmiddelen	10-19 tew.	<5,0

Bron: Kubus POM West-Vlaanderen o.b.v. RSZ en RSZPPO, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

OPMERKING: Toegevoegde waarde berekend voor de vestigingen op basis van het aandeel van de vestiging in de totale tewerkstelling van de zetel.

Tabel 9.4: Top 100 van vestigingen in de Fabriek 'Machinebouw en Mechatronica' op basis van toegevoegde waarde, West-Vlaanderen, 31 december 2015.

	Naam	Gemeente	Activiteit	Grootteklasse tew.	Grootteklasse TW (mln euro)
1	CNH Industrial - Zedelgem	Zedelgem	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	≥1.000 tew.	100,0 - 199,9
2	Daikin Europe	Oostende	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	≥1.000 tew.	100,0 - 199,9
3	Picanol	Ieper	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	500-999 tew.	100,0 - 199,9
4	Michel Van De Wiele	Kortrijk	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	500-999 tew.	50,0 - 99,9
5	Dana Belgium	Brugge	Tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen	200-499 tew.	50,0 - 99,9
6	L.V.D. Company	Wevelgem	Machines voor de metaalbewerking	200-499 tew.	20,0 - 49,9
7	Tyco Electronics Belgium Ec	Oostkamp	Elektronische onderdelen	500-999 tew.	20,0 - 49,9
8	Alstom Renewable Belgium	Oostende	Motoren en turbines, excl. motoren voor luchtvaartuigen, motorvoertuigen en bromfietsen	<5 tew.	10,0 - 19,9
9	Coopman Liften	Waregem	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	100-199 tew.	10,0 - 19,9
10	BEP Europe	Brugge	Productie- en laboratorium testmachines voor de automobiellindustrie	100-199 tew.	10,0 - 19,9
11	Alliance International	Wevelgem	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	50-99 tew.	10,0 - 19,9
12	SKT	Ieper	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	100-199 tew.	10,0 - 19,9
13	Donaldson Europe	Brugge	Filtreertoestellen	50-99 tew.	10,0 - 19,9
14	IG Watteeuw International	Oostkamp	Tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen	100-199 tew.	10,0 - 19,9
15	PsiControl	Ieper	Elektronische onderdelen	100-199 tew.	10,0 - 19,9
16	Packo Inox	Zedelgem	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	100-199 tew.	10,0 - 19,9
17	Cassidian Belgium	Oostkamp	Meet-, controle- en navigatie-instrumenten en -apparatuur	100-199 tew.	5,0 - 9,9
18	Packo Inox	Diksmuide	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	100-199 tew.	5,0 - 9,9
19	Alvey	Deerlijk	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	50-99 tew.	5,0 - 9,9
20	GB Boucherie	Izegem	Machines voor de metaalbewerking	50-99 tew.	5,0 - 9,9
21	Dewulf	Roeselare	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	50-99 tew.	5,0 - 9,9
22	Reznor Europe	Menen	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	50-99 tew.	5,0 - 9,9
23	Trislot	Waregem	Filtreertoestellen	50-99 tew.	5,0 - 9,9
24	Page Electronica	Poperinge	Elektronische onderdelen	100-199 tew.	5,0 - 9,9
25	Pattyn Packing Lines	Brugge	Verpakkingsmachines	50-99 tew.	5,0 - 9,9
26	Verbrugge	Ieper	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	20-49 tew.	5,0 - 9,9
27	Valvan Baling Systems	Menen	Hydraulische apparatuur	50-99 tew.	5,0 - 9,9
28	Xeikon Prepress	Ieper	Materiaal en toebehoren voor drukkers	50-99 tew.	5,0 - 9,9
29	Otis	Oostkamp	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	50-99 tew.	5,0 - 9,9
30	Werkhuizen Lapauw	Kortrijk	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	50-99 tew.	<5,0
31	Isobar	Waregem	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	50-99 tew.	<5,0
32	Eliet	Zwevegem	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	20-49 tew.	<5,0

33	Deprez Construct	Ichtegem	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	20-49 tew.	<5,0
34	Depoortere	Waregem	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	20-49 tew.	<5,0
35	Lysair	Wielsbeke	Industriële ontstoffingsinstallaties	20-49 tew.	<5,0
36	Connect Group	Poperinge	Meet-, controle- en navigatie-instrumenten en -apparatuur	50-99 tew.	<5,0
37	Delvano	Harelbeke	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	50-99 tew.	<5,0
38	Typhoon Industriële Ventilatie	Waregem	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
39	Digimotec	Ieper	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	10-19 tew.	<5,0
40	Fraxinus	Roeselare	Robotprojecten, manipulatoren, transportinstallaties, verpakkinglijnen, stapelsystemen	10-19 tew.	<5,0
41	Aralco Natural Ventilation Systems	Waregem	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
42	Atelier Dumon	Brugge	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
43	Hafibo	Waregem	Ontstoffingsinstallaties	50-99 tew.	<5,0
44	Cofely Axima Refrigeration	Wevelgem	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
45	Cluma Engineering	Roeselare	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
46	Vapo Hydraulics	Moorslede	Tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen	20-49 tew.	<5,0
47	Constructie Bruynooghe	Staden	Machines voor de productie van voedings- en genotmiddelen	20-49 tew.	<5,0
48	Marelec Food Technologies	Nieuwpoort	Weegtoestellen	20-49 tew.	<5,0
49	Matthys	Waregem	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	20-49 tew.	<5,0
50	Maes Jonker	Izegem	Gereedschapswerktuigen	20-49 tew.	<5,0
51	SKT Service	Ieper	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
52	Demeyer Construct	Menen	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	20-49 tew.	<5,0
53	Werkhuizen Romain Soenen	Roeselare	Machines voor de metaalbewerking	50-99 tew.	<5,0
54	Digimatic	Ieper	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	10-19 tew.	<5,0
55	Delaere Engineering	Deerlijk	Weegtoestellen	20-49 tew.	<5,0
56	Werkhuizen Landuyt	Brugge	Houtbewerkingsmachines	20-49 tew.	<5,0
57	Rentec	Pittem	Afvalrecyclingmachines en industriële drukvaten	20-49 tew.	<5,0
58	Raf Fieuw Koeltechnieken Onder	Roeselare	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
59	Motus Handling	Menen	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
60	Spica	Kortrijk	Elektronische onderdelen	20-49 tew.	<5,0
61	Motogroup	Brugge	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
62	Cretes	Wevelgem	Ontstoffingsinstallaties	20-49 tew.	<5,0
63	Constructie Werkhuizen Demaitere	Moorslede	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	20-49 tew.	<5,0
64	Ypes	Ieper	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
65	Werkhuizen Deswarte	Izegem	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
66	Stavelse Metaalbouw	Alveringem	Houtbewerkingsmachines	20-49 tew.	<5,0
67	Vandaele Konstruktie	Oostrozebeke	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	20-49 tew.	<5,0
68	DKR Refrigerations	Harelbeke	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0

69	C.E.S.	Kortrijk	Machines en apparaten voor de koeltechniek en klimaatregeling	20-49 tew.	<5,0
70	Handsaeme-Machinery	Izegem	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	20-49 tew.	<5,0
71	Ninix Technologies	Brugge	Elektronische onderdelen	20-49 tew.	<5,0
72	Desmet Machinebouw Engineering - Desmet Technical Services	Wielsbeke	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	20-49 tew.	<5,0
73	Constructiewerkhuizen Deman	Ledegem	Machines voor de winning van delfstoffen en voor de bouw	20-49 tew.	<5,0
74	Bascules Robbe	Torhout	Weegtoestellen	20-49 tew.	<5,0
75	Limotec	Anzegem	Brand-, gas- en CO-detectiesystemen	20-49 tew.	<5,0
76	Laco Machinery	Kuurne	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	10-19 tew.	<5,0
77	Vameco	Diksmuide	Motoren en turbines, excl. motoren voor luchtvaartuigen, motorvoertuigen en bromfietsen	20-49 tew.	<5,0
78	Rdl Engineering	Izegem	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
79	Inotec	Houthulst	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	<5 tew.	<5,0
80	Spiessens	Tielt	Transportbanden	20-49 tew.	<5,0
81	Arcomet Service	Beernem	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	10-19 tew.	<5,0
82	Saleenco Industries	Wingene	Machines voor de productie van voedings- en genotmiddelen	10-19 tew.	<5,0
83	Van Der Vlist Belgium	Brugge	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
84	Belmeko	Oostkamp	Poederlakinstallaties en spuitcabines	10-19 tew.	<5,0
85	Herbo Liften	Knokke-Heist	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	20-49 tew.	<5,0
86	Vlamalin - Best Baling Company	Waregem	Machines voor de winning van delfstoffen en voor de bouw	5-9 tew.	<5,0
87	Amotec	Deerlijk	Filtreertoestellen	10-19 tew.	<5,0
88	Evilo	Waregem	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	10-19 tew.	<5,0
89	Clasal	Zedelgem	Hydraulische apparatuur	10-19 tew.	<5,0
90	D'Hulster Marcel En Zonen	Lichtervelde	Schuurmachines	5-9 tew.	<5,0
91	Devos Agri	Wingene	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	20-49 tew.	<5,0
92	Rumaro	Ieper	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	10-19 tew.	<5,0
93	Mgc Subcontracting	Waregem	Machines voor de productie van textiel, kleding en leer	10-19 tew.	<5,0
94	Assemblies	Harelbeke	Elektronische printplaten	20-49 tew.	<5,0
95	Viscon BE	Zonnebeke	Verpakkingsmachines	10-19 tew.	<5,0
96	Schramme Industries	Roeselare	Tandwielen, lagers en andere drijfwerkelementen	10-19 tew.	<5,0
97	Bell Inox	Wingene	Machines, apparaten en werktuigen voor specifieke doeleinden	<5 tew.	<5,0
98	Spinnekop	Ieper	Hijs-, hef- en transportwerktuigen	10-19 tew.	<5,0
99	V-Cons	Alveringem	Machines voor de productie van voedings- en genotmiddelen	10-19 tew.	<5,0
100	Beyne	Ichtegem	Machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw	10-19 tew.	<5,0

Bron: Kubus POM West-Vlaanderen o.b.v. RSZ en RSZPPO, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

OPMERKING: Toegevoegde waarde berekend voor de vestigingen op basis van het aandeel van de vestiging in de totale tewerkstelling van de zetel.

